

egyszerű látogatást, vagy u. n. kéjkirándulást lát abban, — hanem nagy horderejű politikai demonstrációt, melynek célja előkészíteni a fumei kérdés olytán megoldását, a mint azt Magyarország és Fiume joga, érdeke és akarata követeli.

A főváros már hetek óta tanácskozik a fumei küldöttség méltó fogadtatása fölött. Dokumentálni akarja, hogy az a szeretet, melylyel Fiume ő hozzá járul, nála viszonzásra talál s a tengerparti város jövő sorsára más óhajta nincs, mint Fiuménak magának. Az anya és leánya közötti természetes érzelmek kicserélésének ünnepe lesz ez, megújítása a százados frigynek s előkészítése annak, hogy valóságos váljék, a mi ma még csak vágy talán.

Örömmel üdvözljük körünkben a fumei testvéreket, szeretettel öleljük őket kebelünkre, azzal az igaz magyar indulattal, mely — sokszor kárára — halálos sérelmeket tud elfeledni, de örökké emlékezetében tartja, soha nem feled el az iránta tanusított jóindulatnak legkisebb jelét sem, s ezerszeresen óhajta viszonozni minden igaz szeretetet...

„Mi Mária Terézia — így szól Fiumének Magyarországhoz kapcsolásáról a királyi oklevél — Magyarország és a hozzá tartozó országok és tartományok közjává irányított számtalan intézkedések között az által is akarván a magyar kereskedelemről gondoskodni, hogy a tengeri kikötőket és tenger melléket, mely rövid ideig ausztriaiak nevezetett, de ősi joggal amoda tartozott, az országhoz legujabban vissza-kapcsoltuk s hogy különös jóakarattal és kegyességünk tanuságával Fiume városát és kikötőjét abba (Magyarországba) be is kebeleztük; egyszersmind Fiumét szabad kereskedő helyévé akarjuk tenni s e végből földszitjük mind ama kiváltságokkal, szabadságokkal és előjogokkal, melyek egy kereskedelmi helynek szükségesek; mely kegyelmes szándékunk annál biztosabb foganatosítására belégyezünk, hogy Fiume kereskedelmi város területével együtt ezental is egy tekintessék és kezelessék, mint Magyarország szent koronájához kapcsolt külön test és a Horvátországhoz tartozó mások (buccarii) kerülettel szemkép össze ne kevertessék.“

E diploma alapján cikkezte be az 1807-ki országgyűlés Fiumének Magyarországhoz tartozandóságát törvényekbe s ennek alapján választotta ki az 1868: XXX. t.-cikk Fiumét ama területek közül, melyeket Horvátországhoz tartozóknak sorol elé.

Horvátországhoz Fiume csak az abszolútisztikus korszak alatt tartozott, melynek tényeit jogérvényeseknek soha sem ismerék el az országok s megsemmisíté magá az alkotmányossá lett fejedelem.

De e korszaknak lehetett volna átalakító hatása Fiume lakosságának érzelmeire, úgy hogy ez nem Magyar-, de Horvátországhoz csatlakozni vált volna hajlandóvá. Hogy nem vált, azt a multak hagyományai iránt táplált kegyeletének s fiai következetes magatartásának köszönheti, kik soha nem szünet meg táplálni az anyaország iránti rokonszenvet. Azok között, kiknek e rokonszenven élesztésében a legnagyobb érdemük van, ott találjuk Fiumének az idő szerinti polgármesterét.

Ciotta János fumei patricius, 1824-ben született. Atyja egy Toskanából ide származott előkelő nemes család gazdag ivadéka, anyja pedig a híres fumei polgár és egykori magyar országgyűlési követ, Adamich András leánya. Tanulmányait a katonai mérnöki akadémiában végezvén, 20 éves korában mint tiszt lépett át a hadseregbe, melyet őrnagysággal végzett tizenhét évi szolgálat után odahagyván, 1861-

ben nyugalomba lépett, hogy most már mint polgár érvényesítse tehetségeit.

A közgazdasági tanulmányoknak szentelte magát, éles látása azonnal fölismervén, hogy a jó hazának eszét, vagyonát, minden erejét arra kell fölhasználnia, hogy hazáját az inséges helyzetből, melybe az önkényuralom égrekiáltó visszaélései Magyarországhoz való hűségéért taszították, kiemelhesse s megszerezze számára a föltételeket, melyek mellett világkereskedelmi hivatásának megfelelhét.

A gyakorlati téren először is arra fordítá tevékenységét, hogy Fiumét az anyaországgal közlekedési erek által hozza összeköttetésbe. Erre működött szavával a tanácsban, tollalval az irodalomban. «Fiume és vasutja» című munkájában, mely 1864-ben jelent meg, erős érvekkel sürgeti a Fiuméba vezető vasutat, kivált a pétervárad-fiumei szárnyvonalat; egy másik, olasz nyelven írt röpiratában pedig az alföldi vasutat, N.-Váradon, Csabán, Szegeden, Eszéken, Sziszeken és Károlyvároson át Fiuméig, mely 2000 □ mfdny területet nyitna meg a kereskedelemnek. Majd hajózási társulat alapításán fáradozott, melynek célja volt Fiumét Trieszt, a magyar kereskedelmet az osztrák kereskedelem uralma alól felszabadítani, s versenyképessé tenni. Hogy ez irányban való fáradozása nem esett hiába, azt a közelebbi fejleményekből tudjuk.

Midőn 1865 ben arról volt szó, hogy Fiume a horvát országgyűlésre képviselőt küldjön, a város mind a négy kerületének ő felé fordult a bizalma s később a magyar országgyűlés is — Fiume képviselőjének egyedül mindaddig, míg polgármesternek nem választott, mely minőségében a város újabb nagyszerű fejlődésének jelentékeny tényezője volt s hatalmas segítője a magyar kormány által Fiuméba kiküldött kormányzóknak, gróf Szapáry Gézának, kinek arcképét ezuttal egyidejűleg mutatjuk be az övével.

Gr. Szapáry Géza 1828-ban született Pozsonyban. Tanulmányai befejezte után egy vértess ezredbe lépett s itt hadnagy lett. De az 1848—49-ki szabadságharcban már mint honvéddel találkozik vele, ki a forradalmat végig küzdve, a világiosi gyásznap után huzamos ideig volt elfogva Aradon. Kiszabadulása után Párisba ment s ott hosszabb ideig tartózkodott. Majd nagyobb utazások után visszatért hazájába s Vas megye egyik kerületé több ízben választotta meg képviselőjévé. 1865—67-ig szintén Vas megye muraszombati kerületét képviselte, de ekkor lemondott, Zalamegye főispánjává nevezetvén ki. Ez időtől kezdve egész addig a főrendi ház tagjai között ült, míg Tisza Lajos közlekedésügyi miniszter fölterjesztésére az országos közmunkatanács alelnöki székére meg nem hivatott. Az 1872-ki választások alkalmával régi kerületé ismét képviselőjévé választá, de ez állásáról is csakhamar le kellett mondania, midőn a király 1873-ban Fiume és a magyar tenger mellék kormányzójává nevezte ki, mely állást a Fiume és Magyarország közötti hagyományos érzelmek ápolásában tölti be mind a mai napig.

DALOLJ ÉDES...

— Suomalainen Sämmel után. —

Dalolj édes, oh dalolj csak,
Ha látod, hogy szenvedek,
Ha szívem a nyugalomnak
Továbbtűnt kesereg;
Lágy öledbe leborulva
Elmerengok a dalon,
És a búra, háborúra
Száll szívembe nyugalom.

Csak dalolj hát s mindegyik dal
Szívem lelket hasson át,
És elérve dalaidal
A csillagok és hónap,
Hova e föld búja, gondja,
Zivatarja nem követ:
Oh vidd el ez égi homba,
Vidd el az én lelkemet!

És dalolj az ég uráról,
És vigy engem oda fel;
A szerető jó atyáról
Bájos ajkad mondja el,
Hogy fölöttünk, bárba titkon,
Nagy kegyelme öröklik,
Támogatva utainkon
S elkísérve a sirig.

Szerelmedről dalolj aztán,
És a hárfá húrjait
A szerelem édes hangján
Beszéltessek újaid.
Oh eképen ajka éled
Szívemben a békeség:
Látva Istent, hallva téged,
Mi vágyam lehetne még?

Dalolj édes, oh dalolj csak,
Ha látod hogy szenvedek,
Ha szívem a nyugalomnak
Továbbtűnt kesereg;
Lágy öledbe leborulva
Elmerengok a dalon,
És a búra, háborúra
Száll szívembe nyugalom.

Finnből.

Vikár Béla.

MARTONYOSINÉ CSÓKJA.

HÁZJA A NÉPELETRŐL.

Ita

PALOTÁS FAUSZTIN.

Azt tartja a szóbeszéd: «nem zörög a falevél, ha a szél nem fujja.»

Pedig dehogyan nem. Hát ha azt a levelet vagy lombot rosszlelkű emberek göröngyökkel hajigálják!...

Martonyosi János, mióta gazdasorba lépett, aztán arany legényiségének az oltár előtt örökre bucsut mondott: jóformán még az utcán se nagyon mutogatja magát. Komoly, egyenes gondolkodásu emberhez illő módon, — a ki megérti, fölfogja a családi élet minden nemes gyönyörét, szíve meleg érzésével szereti fiatal feleségét.

Bali Julcsa nem tud hová lenni nagy boldogságától. Hadd lássák, ismerjék meg mások is: fölső, alsó szomszéd, koma-, sógorasszony s a kiterjedt rokonság. Minden nap látogatába indul, fiatal menyecskék bevett szokásaként csak a «hékám» gyöngédségéről, válogatott kedveskedéséről folyik a dicsekedő beszéd. Megelégedés, öröm sugárik rózsapiros arcáról, csak czafolásként fitogtatja jókedvét azok előtt, kik őt lánykorában e házasságról válogatott pletykákkal, ezer ráfogással rémitgetve lebeszéli akarták.

Azok a kedves jóakarók, mások háza előtt söprök, mit is pöngettek akkor? Hogy a Martonyosi Jánossal dülőre senki ki nem jöhét. Nyelven, indulatos természetű, ujjat huz tulajdon édes anyjával is. A kit a szomszédok füle hallatára nagy hangon letromfolt, a miért az ő akarata ellenére Baliékhöz a gyűrűt elküldte. Persze hogy inkább szeretne volna a Táncozók örökbe fogadott lányát! A kivel már egészen hirbe esett! Aztán meg mire vetemedett? Egész jégybejárása alatt csak a kocsmát lakta s teli torokkal mindig csak azt a cifra nótát énekelte, hogy:

Édes anyám, adjon isten jó estét!
Haza hoztam a szép barna menyecskét.
De nem azért, hogy talán megszeressem:
Szegény vagyok, gazdagságát kerestem.

Egy árva hang sem igaz az egészről. Bali Julcsa ezt legjobban tudja. Az igaz, hogy Martonyosi János keveset tréfálkozik, haszontalan-ságokat nem beszél, komoly, csak ritkán mosolyog: de hisz ez a verében fekszik! Hanem csak azt látva valaki, midőn együtt ketteskén vannak! Viseletéből kitetszik, szeméből sugárik igaz szeretete. Szeliden átkarolja, szépen megeskölöli. Evés alatt, ha egy jó falatot lát, azt is neki szánja: igaz hűségéért áldja meg az isten, mikor nem is várja.

Az öreg Martonyosiné is meg tudja becsülni a menyét. No nem a gazdagságáért, sem pedig a sok szép menyasszonyi hozományért, mit hat kocsi is alig bírtak fölrakni! Nyesmit csak irigykedők állíthatnának. Szereti szép menyét pusztán jószágáért, mit azzal is bizonyít, hogy uton-utfélen alig telik be a dicseretével. Boldog egyetértés, erős bül általa a családi élet drága köteléke...

A szél pedig azért csak tovább zörgette azt a könnyen ingó falevelet.

«Jaj annak, kit az isten hiszékenységgel és vaksággal vert meg. Merő átok az élete. A Martonyosi János meg család, képmutatás. Hazug teste-lélke, tettetés a jóindulata, szerelme. De nagy kár, hogy ezt az az elbódított menyecske megérti, észrevenni nem tudja — vagy hát nem akarja!

Köszö a hír, legyen bár a pletyka vagy az igazság szülöttje, gyanut kelt a szívben. Oda furakodik a szeretet mellé, megtépi a hitet, a bizalmat: lassankint megöli az édes nyugalmat.

A szegény menyecske lilium karjával átkapta a Martonyosi János fejét, aztán csaknem sirva vonta a keblére.

— Hallanád csak a faluban mi mindent beszélnek te rólad. Hogy engem nem szeretsz, lépten-nyomon megcsalsz. Hogy a ki után leánykorodban epkedtél, most sem tudod elfelejteni. A Táncozós Őrszt még most is kerülgeted, este a malomból haza kísérgeted. Ugy-e csak ráfogás, rossz lelkek pletykája: kik még a lélekveszedelem támasztásától sem irtóznak vissza.

Martonyosi János kurta felelettel csitígtatá az aggódo menyecskét.

— Ne vess a szemükbe, lelke. Hiszen csak azt akarják, hogy megkeserítsék napjaidat. A menyecskének se kellett több; beírte e vékony vigasztalással. Egyszerre földerült a képe, mint az ég, ha terhes felhőtől megszabadul. A bizalom erejét a gyanu, a kétkezes meggyöngítheti, de meg nem törheti...

És Bali Julcsára nézve oly sebesen teltek a verőfényes napok: igaz szeretete hasztalan marasztgató a szárnyas idő rövid óráit. Javában virágozott a rét, pompázott a természet, midőn a jeggyűrűt újjára fölhumta: most már hidegebb a nap mosolya, fojtó, hervasztó köd tarolgatja a vidék ezer szépségeit. Már hét hónapos menyecske!

Beköszöntött az ősz. Martonyosi János fölfedte felesége előtt a szándékát.

— Nyakunkon a sok dolog, többféle munka. Itt van az őszi szántás ideje, szénaszalmatakarítás. Két-három hét is bele kerül, míg a tanyáról haza jöhettek.

— Hát én is veled tartok. A hová te mégy: ott van az én helyem is.

János elkomolyodott, csaknem indulatosan válaszolt.

— Miért tőrnéd magad? Maradj itthon édes anyámmal, akad a ház körül is elég foglalatosság. — Aztán szelidebben utána veté:

még azt mondanák, egészen a nyakamba vagy varrva.

A menyecske elfordította fejét. Ne is lássa az ő férje ura, hogy kiterő beszéde milyen rosszul esett a lelkének. Hát legyen ugy. Aztán szó nélkül a készülődésekhez fogott.

Hanem mialatt néhány darab ágyneműt csomóba kötött, az öblös tarisznyát pedig elemősiával tele rakta: olyan nehéz gondolata támadt, a szívét pedig úgy tépte, úgy marta valami.

— Mért nem visz magával egy hétré, vagy csak egy napra is?.. Mért változtattát az ábrázata, mikor tőle ezt kértem? Tán titkos terve van... Hogy szabadabbán détailhasson, összejöhessen a régi szeretőjével, Táncozós Őrszéval, azzal a gyalázatos teremttel?...

A szegény menyecskének ugy remegett keze, mikor a szükséges holmikát a kocsi fölrakta...

Martonyosi Jánost pedig ugy látszott egészen elöntötte a jókedv. Mások szavát is alig lehetett venni, most meg a béres gyerekkel is beszédbe ereszkedett, a Villám meg a Tündér nyakát szinte dalolva simogató végig. A menyecske mindezt jól látta. Mit magyarázson ki mindebből. Nem azt a szent igazságot-e, hogy az ő ura örömmel, jókedvvel hagyja el a hajlékát, szerető feleségét? Hogy igaz lehet a régi hír a képmutató hűségről, a titkos szeretőről?

Boszu, harag, gyűlölet, a jó ég tudja mi minden lázongott a szegény asszony szerető szívében...

Mikor a kocsi az udvarból kifordult, s később a falut is elhagyta: Bali Julcsa még mindig a kis kapuban állógalt, lehorgaszott fejével, nehéz bánatával, hulló könyveivel.

(Vége következik.)

A HAZAI RUTÉNOKRÓL.

A hazai rutén nép, mely magát *ruszin*-nak és *rusznák*-nak nevezi, hazánk északi keleti részének hegyes vidékeit lakja; a ruténség zömét Máramaros megye foglalja magában, mely nem tekintve oláhjait, szinte kizárólag rutén lakosú. továbbá Bereg-, Ung-, Zemplén- és Sáros megye Galiciával határos északi része. Szepes-, Abauj- és Tornamegyében már csak elvétve fordulnak elő rutének, jobbadán felig tőt, félíg rutén keveréknyelvet beszélve; Ugo- és Szatmár megye ruténjai magyarral kevert nyelvet beszélnek, míg Szabolcs megye és a Bodrogköz ruténjai papostól együtt már magyar ajkunak.

Rutén sokan azt tartják a ruténokról, hogy «orosok»; a rutének egyes vezetői szintén fennen hirdetik, hogy biz' ők «orosok» és nem rutének; a «rutén» nevet csak a magyarok tukmálták rájuk, hogy így névleg is elválasztva őket «északi testvéreiktől», annál könnyebben megmagyarosíthassák. Már ez is mutatja, hogy maguk a vezetők sincsenek tisztában a kérdés mivoltával; hogyan bírhat tehát róla szabatos ismerettel a laikus olvasó? És épen azért, mert e kérdésről oly homályosak és ferdék a nézetek, legyen szabad e helyütt pár szót szólnom a dolog mibenlétéről, és a történelem világánál elválasztani a valót a nem valótól.

A történelem azt tanítja, hogy azon idő-tájban, melyben őseink megszerették e hont, tőlünk északi felé irányban két egymással rokon, de nem azonos szláv nemzetiség létezett; Kosztomárov Miklós történetíró pedig «Két orosz nemzetiség» című munkájában kétségbevonhatatlan adatokkal bizonyítja ezt. A két nemzetiség több századon át lakott egymás mellett és mind a kettőnek megvolt a maga külön neve. Azokat a szlávokat, kik a mostani délnyugati Oroszországot lakták, már a IX. században, azokat pedig, kik a mai Galiciát és a néhai Volhyniát bírták, a XI-ik századtól kezdve *ruszin*-oknak, «ruszj»-nak vagy «ruszkij»-nak nevezték. Ezeknek főhelye volt Kijev; itt székelt Vladimir fejedelem, a ruszinok legdicsebb uralkodója. Ellenben azok a szlávok,

kik a Rosztov-Szuzdától és Vjátkától északra terjedő területet hódították meg maguknak a XII. és XIII. századok alatt, székhelyüktől, Moszkvától, *moszkályi* vagy magyarul moszkvai nevet kaptak. A Dnjeprnél lakó varjág polónok, noha az uralkodó osztályt képezték, mégis beleolvadtak az uralt ruszinokba s így alkották meg a varjágok alatti ruszin birodalmat. De ez időben nem ténlenkedett Moszkva sem, és a finnek közé telepedett szlávokra terjeszté ki hatalmát.

Az önálló ruszin birodalomnak csakhamar veszélyes ellenségei támadtak. Ilyenek voltak első sorban a lengyelek, azután a tatárok és végre a rokon moszkvaiak. A kiev ruszin metropolinak a tatárok betörése adta meg a kegyelemadófést, melyre azután a moszkvai fejedelemség a «rokonság» hangzatos czime alatt, «mint jogszerű örökös» tette rá a kezét, sőt hogy «rokoni igényeit» minél szélesebb körben érvényesíthesse, eldobta magától a «moszkvai» nevet és fölveté a népszerű «ruszkij» vagy az ő írásmódja szerint «ruszkij» (orosz) elnevezést, hogy segédelmével kiterjeszthesse uralmát a többi szlávokon.

Ebből tehát világosan kitűnik, hogy a mai Oroszország története olyformán kezdődik a Varjágok idejétől, mint a magyaroké Atilla vagy Balambér korától.

Tehát, hogy visszatérjék a moszkvaiakhoz, a régi «ruszj» vagyis az eredeti oroszág név nélkül maradt, míg az ige Moszkva közé csoportosított összbirodalom felvette a «Russzija» nevet. A saját nevével megfosztott és leigázott nemzetiség, hogy megkülönböztesse magát nevének bitorlójától, új nevet vett föl, természetesen a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva. Így jött létre a *kis-orosz* nevezet, melyet Halics és Vladimir utolsó ruszin uralkodója, II. György 1334-ben használt, «natus dux totius Russiae minoris»-nak nevezetve magát. A Hetmáncsiná elnevezés csak a kozák hetmánok uralma alatt levő népekre vonatkozott, az «Ukrájna» név pedig kezdetben csupán Dél-Oroszország azon részét jelölte, mely a lengyelek és az ázsiai tatársordák közt feküdt. A *rutén* elnevezése semmi egyéb, mint a «ruszin»-nak latin szóval való előállítás, és nem valami ujkori tállálmány, mert már Anonymuszal is előfordul, a ki így nevezi az eredeti oroszokat, megkülönböztetendő őket a moszkvai oroszoktól.

Az elnevezéssel már tisztában volnánk; hátra van még a két nyelv közti különbség.

A rutén nyelv, vagyis az eredeti orosz nyelv, sokkal műveltebb volt, mint a moszkvai. Ha a kettőt összevetjük, az elsőseget ugy hangzatosság, mint lágyabb, de mégis szabatos kifejezés miatt a ruténak kell való adatlétnünk. De midőn Moszkva birtokába vette Kijevet, nemcsak a ruszkij nevet szerette meg magának, hanem a rutén nyelv szokincseit is átvette, melyet aztán a saját szokincsel, meg a sok kölcsönzött szóval megterkített és az így származott nyelvre ráisította a moszkvai nyelvjárás bélyegét. Tudjuk Nagy Péterrel, hogy mindenható hatalmával fogva még a nyelvre is bekókat vetett és a szorosan vett moszkvai nyelvet tette az állam egységes nyelvévé. A rutén nyelv folytonos üldözöttségnek lón álvatve, mindamellett ugy a hogy fejlődött. Egyébként ma Oroszországban, jóllehet 14 millió rutén vagy kis-orosz van a birodalomban, ugy áll a dolog, hogy rutén nyelven se írni, se fölolvadni, se nyomtatni, de még énekelni sem szabad (1876. május havában kelt czári rendelet értelmében.)

Ebből könnyen érthető a rutén és az orosz nyelvek közt létező rokonság; de ha a nyelvek szellemét nem hagyjuk figyelmen kívül, már a priori kimondhatjuk, hogy e rokonság csak lexikális és nem grammatikai, vagyis hogy a rutén nyelv megmaradt a mi, ruténak, és ép oly létjoggal bír, mint az orosz, vagy bármely szláv nyelv, noha Ákszkóv et comp. csupán az orosz tartják a művelődésre alkalmasnak, a miben természetesen nincs igazuk.

Érdekes még azon arány is, mely az orosz és a rutén nép száma közt létezik; ma nap-ság van körülbelül 34 millió orosz (muszka) és körülbelül 17 millió rutén (ruszkin) az osztrák-magyar birodalmiakat is beleértve. Ez arány arra indította Dragománov tanárt és ismert nihilistát, hogy «Hromádá» («Közsegi tanács») című lapjában az ugynevezett orosz kérdésnek akként való megoldása mellett agi-

tájon, hogy az oroszok csak csupa oroszokon (muszkákon) uralkodjanak, ellenben az összes rutének (ruszin) nyerjék vissza függetlenségüket és országuk a régi kozák-világ szellemében hetmánságokra osztassék föl.

Térjünk most át hazánk ruténjaira. Számukról a legújabb népszámlálás még nem közölte adatait, de a régebbi adatok szerint alig ütik meg a fél milliót. Békés, türelmes termé-

szó; ide tartoznának a papok és a kántortanítók.

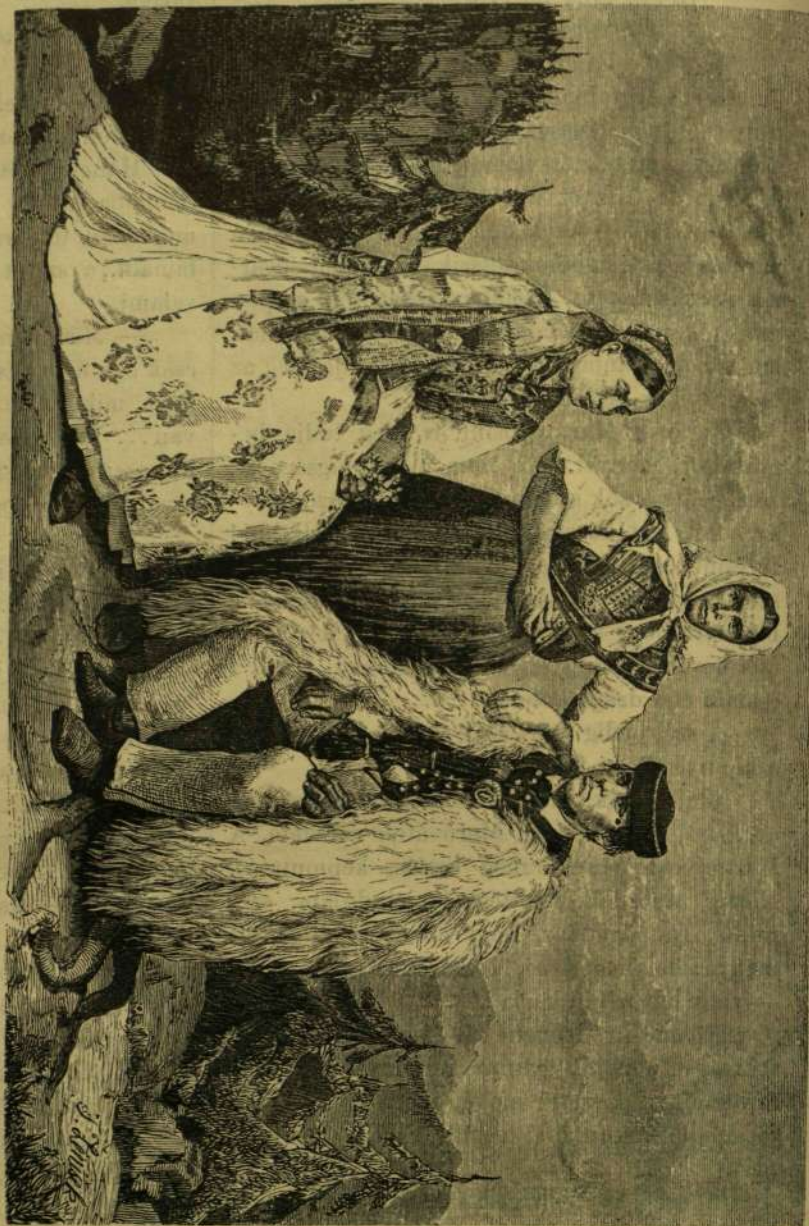
A rutén papság általában véve hazafias nép, de egyes tagjai, főleg csekély világnézetűek, ismeretkörükké miatt, vaskalapos muszkák; nem lépnek föl mint saját eszméik terjesztői, hanem mint a rájuk tukmált, rájuk disputált hamis elvek vak és megvesztegetett harcosai. Ma nap-ság azonban ez a faj lassan már pusztulni kezd.

A rutén kántortanítók szánandó páriái az emberiségnek. Bizony, ha egy személyben kántorok is nem volnának, abból a 40—100 frtnyi, szolgabírói uton is csak évek mulva behajtható tanítói fizetésből nem szereznék meg a betevő falatot; de a két állás együttesen mégis azt eredményezi, hogy a tanító, ha nem rést kezébe venni a kapát és kaszát, valahogy csak eltengődik. A tanítók általában jó hazafiak, de

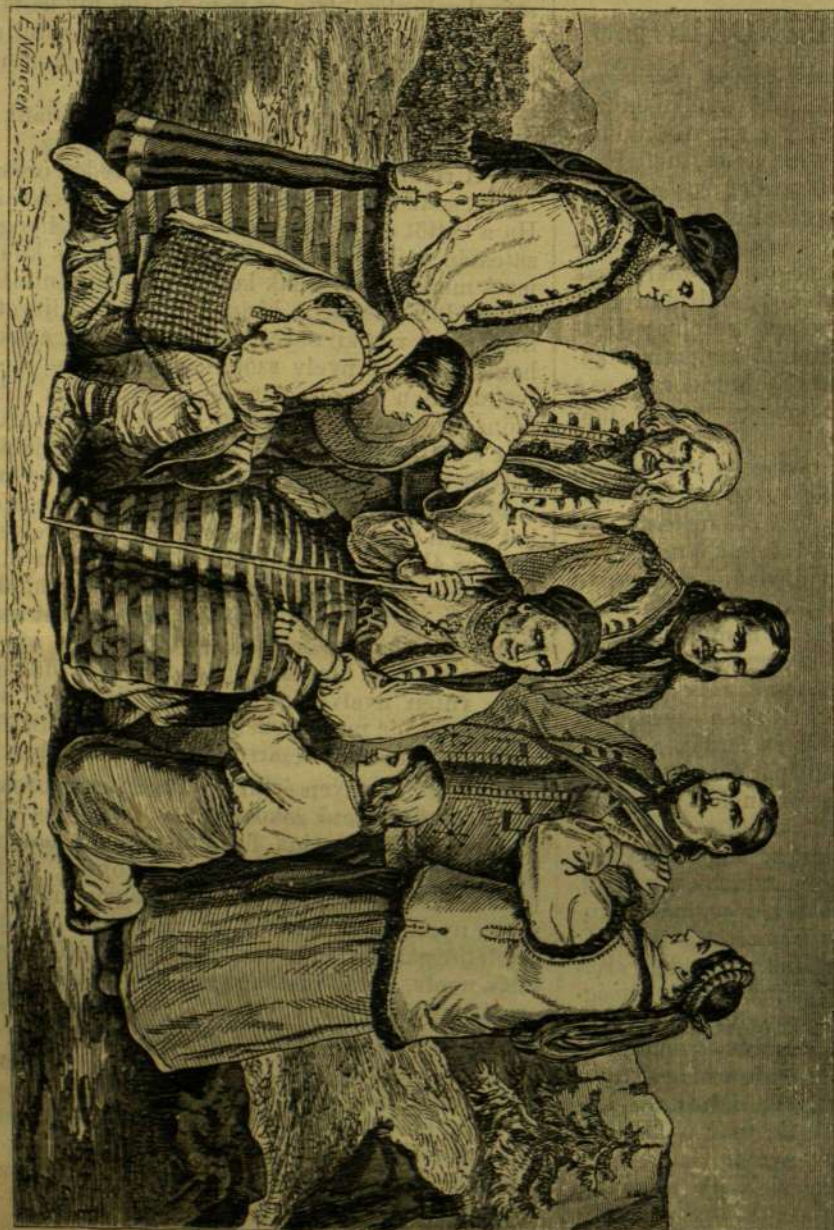

LAKODALMI MENET A KARAVÁJVAL GALICZIA TÁNROPOLI JÁRSÁBÁN.

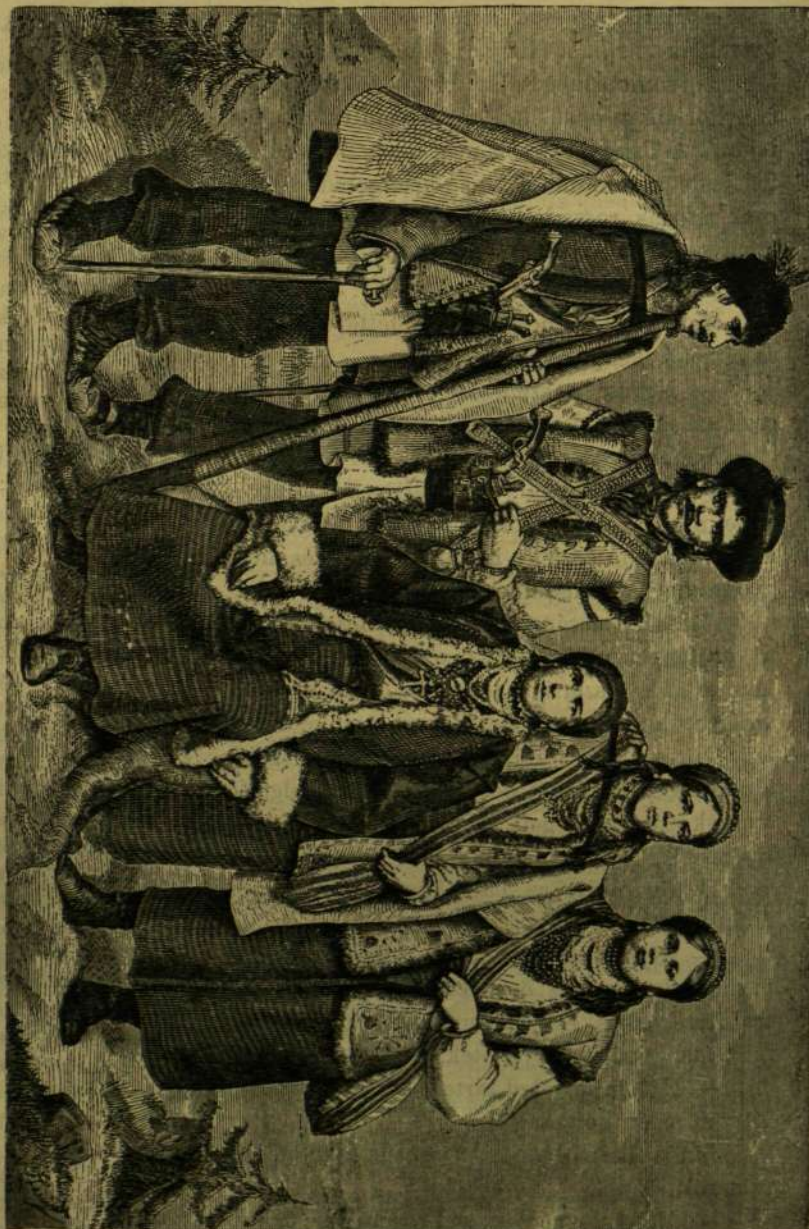
A RUTÉN NÉPÉLETRŐL.

SAROSKEGYEI LEÁNY ÉS ZEMPLENI FIATAL PÁR.

MÁRAVAROSKEGYEI, HUCZULOK.

GALICZIAI HUCZULOK.

A FALU ROSSZA. — BADITZ OTTÓ FESTÉNYE.

szetű nép ez, az ősi szokásokhoz szívósan ragaszkodik, fel az ujitástól, és dolgozni bár szeret, de csak a maga rossz szerszámaival. Műveltségi állapota nagyon alacsony; a faluban alig akad néhány ember — az is a fiatal nemzedék sorából — ki a czirillbetűs írást olvasni tudja, írni épen nem tudnak, vagy ha igen, csak czirill betűvel. Ilyen a köznép.
Szorosan vett intelligenciáról alig lehet

A népszellemi előrehaladását nem nagyon viseli szíven a papság — kivételek itt is vannak, — de hát ezt már állásuk ugy hozza magával; mert a ki «az egyház morzsáiból él», annak gondoskodni kell, hogy e morzsákból folyvást jusson nagyszámu családjának is. De ha mégis sokat forgolódunk a papok körül, lehetetlen nem tapasztalunk, hogy a többség hazafias és vendégszerető tagokból áll.

csekély műveltségűek; a régiek jobb kántorok, mint paedagogusok, az újabbak szerencsére jobb tanítók, mint kántorok. Egyébként szellemi hátramaradtságukért leginkább a püspöki, szegényesen tengődő tanítóképző-intézetet okolhatni.

A nép maga olvasni sem tudván, nem bír tudomással amaz ékes fillentésekről, melyek a szláv jótékonyági egyletek rubeljei által

megvesztegetett proféták kalamarisából kerül bele a pánszláv lapokba, és a melyek úgy tűntek fel az itteni rutének állapotát, hogy ahhoz képest a szibériai bányákba küldött fegyverek állapota paradicsom. Persze ilyenkor mindig elfeledik azt, hogy ez a nép, épen részegeskedésre hajló természetével, maga okozza magának a legtöbb szerencsétlenségét.

Most pedig tekintsük meg képeinket.

I. A szepesmegyei juhász és a két drótos.

Izmos, magas szál legény, rövidre nyírt hajjal és borotvált arczal. Fején ugyancsak széles és nagykarimájú kalapot visel, melyet szíj szorít állára. Rövid, gallér nélküli inget hord, melyet szerkezeténél fogva fölösleges begombolni, ujjai szélesek és kis közelében végződnek. A kurta ing folytatása a széles, lehetőségig kiczifrázott és rézcsatokkal és gombokkal derekasan megrakott tüszű; ez a felvidéki ember bugyellárisa, de egyszersmind hasznosabb szolgálatot tesz neki, mint hölgyeinknek a szoros mellfűző. A tüszű alatt még egy szíj van kötve derekára, ezen lóg egyedüli vasfegyvere: a bicska. A tüszű és az ing fölött kurta báránnyal vagy juhbor ködmön van, szintén pitykével jól kiteremtettve. Alsó ruhája szűk, magyar szabású, jól kiszűrt vászon nadrág; lábán

Szepesmegyei juhász és két drótos a magurai járásból.

fekete borjubőr csizma, melynek szárára rávonja nadrágja szárát. Tüszűje mellől himzett gyolcskendő csúg alá, «nefeleics» babájától. Furkós botjára támaszkodva «messze-messe bámul, mintha más vidékre vágyna e határról.»

Mellette az öreg drótos áll komoly foglalkozását jellemző méltósággal. Borotvált arczara mély redőket szántott a vállait nyomó hetvenkét év; hosszuhaju fejét télen-nyáron kalapformájú kucsma fedi; ő még a régi jó világból való, melyben nem hordtak télen kucsát és nyáron kalapot. Rendes hosszúságú ing rajta, arra van felöltve az egyszerű labji, vállaira bekecsforma daróc fekete öltöny van vetve, melyre a bőrtarisznya nehezedik. Pantalonja s nadrágszája egyszerű, nélkülöz minden dísz; lábán pedig bocskor van, kezében horgos bot, és drótos szerszáma. Mellette legény fia áll, ki nék öltözéke csak annyiban különbözik apjától, hogy fejét széles karimájú kalap fedi, nyaka köré selymekendő van kötve és vállain rézcsatos, sűrű, czifrázott bekecs kacerkodik.

II. Sárosmegyei leány és zempléni fiatal pár.

A férfi, mint a hogy az egy férjnek illik, ül; kihajtott gallérú ing van rajta, azon rézgombos posztó mellény; lábait fehér, sutyós pantalon fedi, a jó nagy csizma nélkülözhetetlen kelleke. Vállain csattan kapcsolódó fehér guba van té-

len-nyáron egyaránt; fején lapos kalap, ha még legyen volna, bokréta volna mellette; arca borotvált, haja rövidre nyírott. Makra pipáját csak a fotografus iránti tiszteletből nem vonta elő gubája rejtékéből. Vállára neje nyugasztja karját; az már egy illik, hogy az asszony álljon. Asszonyhoz illően fehér kendővel (az ünneptiszteletre) van bekötve a feje, kicsi kontyába kis pléhfüsű surruva. Gyöles ing rajta, széles, könyöknél megkötött ujjakkal. Színes kendője, a mint napbarintott nyakát körül veszi, keresztelje egymást mellén és csipője táján kötője szorítja alá mélyed csücske, sötét színű szoknya rajta, világosabb színű kötő; lábán csizma, kezében kendő.

Bezeg a sárosmegyei leányzó ugyancsak fest. Színek dolgában tul tesz a tengelizen. Nezzük hajadon voltának életét, a dus hajzatot! A farkocot bekötötte vagy négy szalagba, melyek szín és czifrázat dolgában versenyeznek egy a mással; uram böcső*, még tán denevér-lábat* is csavart közéje. Szalagot is kötött a fejére, de még kontyszerű kis pártát is. Fehér, könyöknél megkötött széles uju ing rajta, kivágott előrészzel; nyakán üveggyöngy, de igen mérsékelt, alig egy-két sor. Nyakára színes tarka kendőt köt, míg derekát rítkó színű pruzsli szorítja. Szoknyája széles és fehérszínű (máskor lila, zöld, kék, piros vagy tarka), kötője hosszú, és szőtt rózsákkal megrakott. Lábán fekete csizma (pár év előtt még a piros járta). Egyik kezében fehér kendőt tart, a másikban bokréta; talán épen a szíve Ivánkujának szánta.

III. Máramarosmegyei huczulok.

Egy család áll előttünk; az ősz apa, roskadt anya, két erőteljes férfi, egy fiatal nő, ki férje vállán tartja kezét, egy hajadon és egy fi és nő unoka.

A férfiakon fehér, gallér nélküli, szegett ing van; a férfi, mint a női ing is a vállakon ki van himezve, különböző színű fonállal. Kötésükön csatokkal díszített szíj van, melyről bicska és pipavájó csúg alá — azon felül tüszű. Nyakán mindig fekete selymekendőt hord. Az ing és szíj fölött van az ujjatlan bőrbecskes (nyáron a bekecs vászonból való), mely jól ki van czifrázva különféle színű bőrszíjcsakkal. Egyszerű daróc nadrág, bőrbocskor és széles karimájú kalap képezi az öltözék többi részét; a bőrtáska mellőzhető is. A huczulok derék szál legények, kis bajuszt és kórhatat viselnek.

A női ruha nemkülönbön eléggé tarka. Az ing a vállon, keblen és a kézelőn himzett különböző színű fonállal; a nyak telidén teli üveg és másféle gyöngygyel, rézkeresztcsékekkel és emlékérmekkel. E fölé jó az ujjatlan, czifra bőrbecskes. A szoknya lila, olykor zöld vagy más színű is; elől a csikos kötő; a lábón bocskor. A fej kendővel van lekötvő és mint a jobb oldalon álló menyecskénél látható, elég ügyesen.

A gyermekek öltözéke az idősebbekének egyszerűsített alakja.

IV. Galicziai huczulok.

A máramarosi és a galicziai huczulok öltözéke némileg kiegészíti egymást, bár a galicziai huczuloké racionálisabb természetűkhöz képest nyalkább. A férfi öltözete alapszabán meg egyezik a III. pontban leírtakkal, csak az ing csúg ki a tüszű alól. A tüszű bélese, a pisztoly s több efféle nyilván mutatja a huczul kurázsiját, mely sehogy se illik össze a mellén csúgő keresztel. A fejtakaró hol kucsma, hol kalap, de mindig bokréta vagy páva tollas. A sapkás huczul hosszú kurtót tart baljában, jobbra pedig fokost markol.

A nők öltözéke szintén megegyező az előbbi pontban leírtakkal. Itt a nyakon és mellén még több a gyöngy, sőt a hajba is jut, melyet rendszerint sajtáságos alkotású dísz ékit. Az ujjatlan bekecs fölé olykor még más szűk sába is kerül (egy nőnél és egy férfinél látható), de viszont van ujjas bekecs is. A kötő nem oly durván csikos, mint előbb, s a bocskort is csizma pótolja.

Egyébeknél a huczulok a rutén hegyi lakók közt a legzadagabbak; rendszeren baromtényész-

* A pár lányok azt tartják, hogy ha farkococskuba denevér-lábat kötnek, nagyon megújí a hajuk.

téssel foglalkoznak, de mint harcias kinézésük is mutatja, nagyon szeretnek «utat állani», ha pár hétre is. Az utonállás mesterségében ők fölülmulhatatlanok.

A kiket itt bemutatunk, azok Galiczia kolomeai járásának Dora falvába való huczulok.

V. Lakodalmi menet a karavájjal.

Az öltözékekről kevés a mondani való, ez már átmeneti; érdekesebb ennél a társaság. A násznagy két kakast vagy kappant tart a kezében, fontos tisztét a rákötött törülköző jelöli. A másod násznagy körülözön viszi a lakodalmi kalácsot (karaváj). A zenekar egy mindenesből és egy bőgősből áll. Hátul láthatók a vőfély, másod vőfély és más-más lakodalmi egyének. A vőlegényt mennek és házához tiszteletudóan meztelen fölvel járják őt, hogy így aztán elme-hessenek az «asszonysághoz», mert a vőlegényt «uraságnak» s a menyasszonyt «asszonyságnak» nevezik.

Képeink magyarázatával készen volnánk. Csak azt kell még megjegyeznünk, hogy Ung s Bereg megyék déli részén, továbbá oly helyeken, hol a magyar befolyás nagyon jelentékeny, a rutének öltözködése is egészen magyaros és a magyar vidéki divatok szerint változó. Typikus rutén paraszot csak is az isten háta mögött, szűk hegytörölkatok közt találni; mihielyt síkságra kerül, öltözékét tekintve, civilizálódni kezd.

Csopey László.

A FALU ROSSZA.

Baditz Ottó festménye.

Munkácsy Mihály követői közül határozottan Baditz Ottó fiatal festőnk jár leghevesebben a mester által kijelölt nyomokon, úgy tárgyai megválasztásában, mint az alakok fölfogásában és csoportosításában. Ez uttal bemutatott képe, a «Falurössza», is szembeeszkő módon igazolja az ítéletünket. A ki e képre réteket, lehetetlen föl nem ismernie a mestert egyik legtehetségebb tanítványában.

A kép, az ő vaskos élethígyével, igazán drasztikus hatású. A korhely férj, kit ingő két lába alig választ el már a «sárga föld»-től, piszlogó szemével, félrecsapott gyűrött kalapjával, bor-ázott bajuszával s mellén nyitott ingével, párját rítkító természetességgel van itt élénk állítva. Mérges felesége valami nagy kinnal ki birta tuszkolni a kocsmból, melynek ajtajából, kezében borus palaczkával visszahivogtatja a «czimbora», visszacsalogtatja cinczorgó hegedűjével a «rajkó», — s hatalmas tasztásokkal segíti hazafelé, hogy csak úgy puffog. De ő nem törődik se a felesége rikácsolós hangjával, se utéssal, se az utzagyererek csufondároskodással, de még azzal a nagy szerencsétlenséggel sem, hogy — alkalmasint egy egészséges hátbautásra — kiesett a szájából a a pipa és kettő törött, tompa egykedvűséggel szorítja markába a kulacsot s engedni magát tolatni, bánja is ő, akárhová.

Az asszony, a czimbora, a zöldeségek kofa, az utzagyererek is jellemzetes alakok a hollandi iskolára emlékeztető fejekkel és kifejezésekkel. Mindegyik gonddal, jellemzetesen van rajzolva, megeléve a helyzetnek. Elettéljes, mozgalmal kép ez, melynek azonban minden-része közre járul az egységes hangulat keltéséhez.

NYOMA VESZETT!

— ANGOL BESZÉD —

HARMINCZEGYEDIK FEJEZET.

Karácsonest Bajorországban.

A karácsonest, Kreutzmann tiszteletendőknél, jobban hasonlított egy tyroli hegyi falubeli pástorcsalád összejöveteléhez, mint a bajor főváros válogatott társaságának ünnepestéjéhez. A müncheni «társaság» az udvari illem-szabályok zsarnoksága alatt nyögve, a legkimerőbb és legunalmasabb volt akkoriban, talán egész Európában.

Oly nével mint a lord Brackenbury-é, Lancelot könnyen bejuthatott volna a legelő-

kelőbb estélybe, sőt az udvarhoz is; de ő az egyszerű lelkészakat választotta, a hol a Kreutzmann család s elég szélesen kiterjedt rokonságuk, zárt körben, ünnepelték a Megváltó születése estéjét. Itt volt a lelkész egyetlen fiúve, a ki iskolát tartott Weilheimban, s a lelkésznek három asszonytestvére, férjeikkel s egész családjukkal, meg még egy sereg hajadon néni és sógorasszony s megszámlálhatlan unokahug és unokaöcs; nagyobb részkök partenkirchei és waldhensei bérlők; egy-kettő kiskereskedő. A család legtekintélyes tagja bizonyos nagybácsi volt, starnbergi polgármester, egyébiránt serfőző, a ki százezer forint értékre becsültek. Egy szóval közel százra ment azok száma, kik ez ünnepesten a Kreutzmann lelkész egyszerű fedele alatt összegyűlekedtek.

Hogy a fiatalág táncz nélkül nem maradhatott, mondani sem kell. S a «Herr Baron» oly udvarias volt, hogy az első tánczra Katiczát, a másodikra pedig Brendát, a két házi leányt hitta el. Mily büszke volt vendégére Kreutzmanné! mint magyarázta a távolibb rokonoknak, kik ritkán fordultak meg házuknál, hogy a Herr Baron «valóságos», igazi angol lord és baronet, a kinek kastélya és nagy jövedelme van, a ki eljegyzett mátkáját kísérte ide s most még csak a karácson tölti Münchenben és aztán visszamegy hazájába, de a ki nem vetette meg, előkelő létére, az ő szegény házukat; s még két unokahugokat megtánczoltatni is szíveskedett.

Winifred, gyászruhájában — melyet soha nem vetett le — félre ülve, mosolyogva nézte a nagy s egyszerűségében oly eleven társaságot, a kedélyes tánczot, a párok lassu, majd gyors forgásával, míg végre lihegésig sebesedtek; de maga nem akart bele vegyülni.

Lancelot hozzá lépett s megszólította.

— Mulattatja ez kegyedet?

— Nagyon. Oly jól tánczolnak s a zene is oly kedves.

— Nem jó kedve szintén fordulni egyet? — Nekem? — felelt mosolyogva — a ki sohasem tanultam tánczolni s nem is láttam máig! Feledj mily műveletlen vagyok!

— Ellenkezőleg; a táncz a műveletlenség maradványa.

— Nagyon festői.

— Mi van festői rajta? Hogy óraszámra ütemre forognak s érzi felindulásba hozzák magokat? A vadnépek teszik; s utának azok, a kik még nem vetkőztek ki egészen eredeti állapotukból. A hegyi vidékek lakói különösen, a legnagyobb szenvedéllyel s valóságos érzi mámmal. Százasor is tanuja voltam gyermekkoromban. Tudja, hogy mikor Nápolyban s vidékén laktunk, szülőimmel, egy villánk volt Castellamareban, a hol a telet rendszeren töltöttük, s ha a falusiaknak ünnepök volt, végig néztük a legények és leányok tánczát. Négy vagy öt mézitalbas halászlégeny, piros bársony sapkában, fáklyákkal álltak körül s közepen a fiatalág járta a nemzeti tánczot, mandolinok zenéje mellett. Cuthbert engem is el szokott vinni e mulatságokra — vézna kis fiú voltam — oly jól emlékszem.

— Nagyon kedves hely lehetett. Mi lett belőle?

— Nem tudom; anyám halála után atyám eladta s azóta soha sem voltam ott.

— Nem vinne el engem oda egyszer, Lancelot? kérdé a leány félénken.

— Nem tudom mit mondjak. Szomorú mulatság volna.

— Bocssáson meg; nem gondoltam meg mit mondok; vegye nem mondottnak.

Beszélgétesök oly komolylyá vált, hogy egészen megfeledkeztek a körülök kerengőzőkről. Most egyszerre arra ébredtek, hogy általános mozdulás keletkezik s mindenki az ajtó felé tódul. Fél kilenczer elmúlt s az est nagy eseménye következett.

— Kedves Fräulein Winifred. — mondá Kreutzmanné hozzájuk lépve, — talán ő kegyelmessége a Herr Baron is méltóztatnék megnézni karácsonfánkat?

S ezzel ők is a más szobába tódulók közé vegyültek.

A karácsonfi igazán nagyszerű volt. Legelőbb mindenki azt mondta s szerény büszkeséggel maga Kreutzmanné is kénytelen volt elismerni, a mint az általános meglepetés közepette ott állott s művés és annak hatásán végig tekintett. Tíz láb magasra emelkedett a vödörből,

melybe ültetve volt, s terebélyes, erős túlévelű zöld ágai szalagokkal, színes és aranypapírral, arany-füstös diók és almákkal, számtalan színes gyertyával ékítve s mindenféle, megszámlálhatatlan ajándéktárggyal voltak tele agatva. Minden kor és mindkét nem izlésének és szükségének megfelelő színek száz holmi függött az ágakon, mindeniken az illetőnek neve, a kinek színe volt: pénztárczák, erszények, pipák, szivartartók, toll és rajzón, munka-kosár, zsebkés, tűtartó, imakönyv, oberammergaui faragott holmik, szarvas agancs faragványok a Fekete-erdőből; női kézimunkák: csipke, kendő, fejkötő, harisnya, himzett zsebkendő, pongyola, cipő, papucs, harisnyakötő; festett porcellán, csészék és kannák, színes üvegpotharak s virágtartók; borostyánkő- és alabastrom művek, gyöngyök és ecsebecesékek s isten tudná elősorolni mi minden még.

Általános taps, ujjongás, örmözaj váltotta föl az első meglepetés néma benyomását. Mindenki keresni kezdte a magáét, mert a társaság száz tagja közül egyetlen egy sem volt elfeledve, sőt még a távollevőknek is jutott ajándék. Kie az ezüst foglalyányu szemüveg, teknősbéka tokban, monogrammal? az öreg Kreutzmann papáé, a Herr Baron ajándéka; s e csinos nyakékek, klárissból és borostyánkőből? a Kúchen és Brendáé, szinte töle; Ach Himmel, mily jó, ha a háznak ily főrangú, gazdag barátja van! S lám ez a vastag biblia, arany metszettel s ezüst kapcsolással? ez is a tisztelendő uré, két unokahugától. Ez ébenfa burnótszelence, gyöngyházzal kirakva: a nagybácsié, a starnbergi polgármester- és serfőzőé; a lóporos tülök: a Schwerin Rudolf rokone, a ki a mult nyáron első díjat nyert a lövész-ünnepen; a kakukkos óra meg a Braun Anikóé, a ki férjhez menendő s sok házi mindenfélére van szüksége; a bajor-erdőbeli két néni számára pedig meleg pamut-felöltő s kötött téli ing függ az áldott fa ágain.

De mind e számíthatatlan sok kincs közt semmi sem költött akkora kíváncsiságot, mint egy kulcs, mely a fa legmagasb csúcsán függött, papírral körülesavarva a fogóján. Közönséges szobakulcsnak látszott. Kie lesz? bizonyosan a papíra van írva; de oly magasan függ, hogy a földről lehetetlen hozzájutni. Végre egyik a fiatal suhanc rokonok közül, merészebb a többinél, vállalkozik, hogy ha széket tesznek az asztalra, levezi a kulcsot s megfejtje a titkot. A mint levette, minden kéz felé nyult, hogy elvegye tőle a papírt, csak Brenda és Katicza mosolyogtak, mivel bizonyosan tudták a titkot. De az ifju, ha már nyakát kozkázattatta érte, maga akarta először olvasni: mit tart az írás?

S meg a mint a szekén fennállott, kigöngyölte a papírt s belenézett. De kedvetlenül hallgatott s odanyújtotta a legközelebb állónak.

— Tegyetek vele a mit akartok. Nekem görögül van.

— Mi az? latin, francia vagy angol?

— Hadd lássam!

— Kérjétek Kreutzmann bácsitól.

— Azt hiszem angolul lesz, — mondá a lelkész, s Winifred kisasszonynak szól.

Ugy volt. A kulcs körül tekert papírra angol ennyi volt írva: «Savage kisasszonynak — ígéret szerint.»

— Nekem? s «ígéret szerint?» mit jelenthet ez?

— Karácsoni ajándékot ígértem kegyednek, — mondá Lancelot — s ez az.

— Mit tegyek vele?

— Ez a mesebeli kék szoba kulcsa, keresse a zárat, mely fölnyílik vele.

Mosolyogva s bámészkodva nézett Winifred egyikről a másikra, mert gondolta, hogy Kreutzmannnak be vannak avatva a titokba. — «Katicza majd megmondja», gondola magában.

De Katicza megtagadott minden felvilágosítást. Így magának kelle a «kék szobát» s rejtelmes ajtaját keresni. De a közben felhozták a vacsorát s asztalhoz kelle ülnie. Mindenki magához vette a kapott ajándékot s mindarról és a sok kedves meglepetésről folyt a beszéd egész vacsora alatt. Csak Winifred maradt bizonytalanságban a neki szánt ajándék felől.

Végre véget ért a vacsora; a társaság oszlani kezdett; a müncheniek haza mentek, ezer ölelés és hálálkodás között; a távol lakók a papi ház különböző szobáiban lettek elhelyeztet. S mikor mindenek vége volt, Kreutzmanné vette a gyertyát, hogy két unokahugával

Winifredet, mint minden este szokták, szobájába kísérik.

— Nagyon fáradt vagy-e, liebe Winifred s nincs kedved most keresni a kék szobát? — kérdé Brenda ingerkedve.

— Igazán el akarjátok hitetni velem, hogy létezik az a mesebeli kék szoba?

— Csak próbálj meg minden ajtót, majd valamelyik kinyílik a kulccsal.

S Winifred engedte, hogy folyosóról-folyosóra, ajtóról-ajtóra vezessenek s mindenikbe bele próbálják a kulcsot; de egyik sem nyílt ki vele. A lányok egyre jobban nevettek s Winifred már igazán túrelmetlenkedni kezdett.

Igy végre a Winifred szobája ajtajához értek, mely — mint tudjuk — az utolsó előtti volt az emeleti folyosón. Azon túl csak az üres szoba volt, mely a Winifred nagy szobájából nyílt, de a folyosóra is volt ajtaja.

— Igy hát csakugyan nincs kék szoba!

— De csak keresni kell, kedves gyermekem, — mondá Kreutzmanné.

— Bátor szívek nem esnek kétségbe az utolsóig, csak a gyáva lankad el a küszöbön, — mondá Katicza.

— Mért ne próbálnók meg az utolsó ajtót is? — biztatá Brenda.

S hát csakugyan: annak az ajtónak a zárába bele talált a kulcs, megfordult benne — s az ajtó megnyílt.

— Valaki van benn, — szólta Brenda, — visszahökkenve.

— Senki sincs, gyermekem, — mondá Kreutzmanné.

— De világot látok benn.

— Csak lépjen be bátran; na, ne féljen.

Félni? Kreutzmanné azt mondja, hogy ő fél? Azért sem.

Mosolyogva nyitotta meg az ajtót s belépett.

Az üres nagy szoba nem volt üres többé. Szobrásműhely s női öltöző szoba volt egyben, teljesen berendezve. Az ablakokban virágok, a falakon metszetek, meleg szőnyegek a padlózaton; egyik sarokban kandalló, zongora, íróasztal; amodább heverő pamlag; festő támla s munka-pad; állványon könyvek, mintázandó alakok; fehér gyöngy mógötti öltöző s pipereasztal.....

— No's gyermekem, kedves kisasszony, mit szól a báró ur karácsoni ajándékához? s ugy-e hogy van kék szoba és nem csak meseben?

(Folytatása következik.)

A NÉZÉSROL MUNKÁLKODÁS KÖZBEN.

(Vége.)

«Mig idáig azt fejtegettük, — így szól értekezése egy másik részében dr. Schulek — hogy a munkánál milyen hátrányos viszonyok idézhetnek elő károsodást szeméink, most ismerkedjünk meg a közbelben nézések azon föltételeivel, a melyek a károsodástól megoltalmaznak, azaz keressünk feleletet arra a kérdésre, hogy miképen rendezzük el munkálkodásunkat, hogy szeméinket károsodástól óvjuk.

«Néhány általános jelszó már utnmutató lehetne erre nézve. Láttuk, hogy a tárgyak közel vétele és innen az összetérisés s az alkalmazkodásnak tulságos, ezen munkatényezőknek egész munkabírását megközelítő, igénybevétele, a görnyedt testtartás okozzák a lassan, de véresen fejlődő bajokat. Azt is láttuk, hogy az iskolásoknál az vette leginkább igénybe a szemeket, hogy a fiatal testtől sok ülés és fölötte sok szemmunka kívántatott, — rossz világítás, alkalmatlan iskolapadok, kicsi tárgyak hosszan szemlélése mellett. Ennélfogva, hogy a szem károsodását elkerüljük, az összetérisést, az alkalmazkodást és a fej lehajlítását mérsékeltetni kell igénybe venni és alkalmas üléseknek elég nagy s jól világított tárgyakat kell nyújtani, valamint a munkát időnkint pihenéssel és a szemek távolba jártatásával kell felbszakítani.

«De ne elégedjünk meg általános szavakkal, mert terméketlenek maradnak, ha azokat tiszta szemlélet nem tünteti úgy föl, mintha saját belátásunk és meggyőződésünk folyamányai volnának.

«Mivel iskolákról, mint rövidlátást nemző helyekről volt szó, soroljuk elő, milyen berendezésüknek kellene ezeknek lenniök.

«Az iskolának széles utcában, ha lehet té-

ren kellene állani, hogy elég világosságot kapjon és nappal soha se kelljen lángot gyújtani. Legjobb volna a fölülről való világítás, mi földszintes iskolán kivihető. Fölötte fontos az ablakok nagysága és elhelyezése, s 20 egyénre és 20 méter padlózat-fölületre egy 2^m magas és 2^m széles ablak jusson, mit úgy képzelhetünk el legjobban, ha budapesti lakásainkban tágas egy ablakos szobára gondolunk, melynek ablaka azonban a nálunk szokottnál valamivel még magasabb és felével szélesebb. Az ablak alsó vége ne érjen lejjebb, mint az ülőnek képzelt egyén válla, tehát kicsit magasabban végződjék el, mint lakásainkban, nyilván az utcára néző kedveért, lenni szokott. Az ablakközi függönyök (és ezek kellene, ha nap süt oda) ne legyenek felülről leereszthetők, hanem inkább alulról emelkedők.*

•Az ülések helye és szerkezete fölötté fontos, mert ezeken töltik ifjaink életük egy részét. Először is úgy legyenek elhelyezve, hogy az ablak a bal váll mögött maradjon: így világítja jól a tárgyat és nem kápráztatja a szemet, így nem vág magának árnyékot az író keze. Mennyi vétkes történet ez ellen! Magánlaká-

különbön órák lefolyása alatt az egyén összegörnyed és lassanként puposságra tehet szert. Legyen az asztal alatt lécz, támaszul a lábak előrenyújtásánál. A jó asztal 25 % széles (nem 12—15 %^m, mint sok helyen), lejtős, mellső széle 2—3 %^m-rel áll lejjebb, mint a hátulsó. Az ilyen asztalon felül keskeny, vízszintes lap van a tintatartó és tollak megállítására, alatta pedig polez van a könyvek számára 12—15 %^m szélességen; a szélesebb alkalmatlan. Az asztal magassága olyan legyen, hogy a kissé előre nyújtott kar könyökével az asztal felületét éppen elérje; végre — és ez a legfőbb — az asztal viszonya a padhoz olyan legyen, hogy az asztal testfelé néző széle a pad szélénél 2—5 %^m-rel beljebb nyuljon.*

•Ez utóbbi kellék ellenigen gyakran vétének. S ez egyszersmind az a pont, a mely fölött a szemészek a nevelőkkel nem tudnak meg egyezni. A pedagógus azt mondja, hogy «ilyen asztalnál nem lehet a tanulónak állni, ha a leczkét felmondja», a szemészek erre azt válaszolják: «kérdeztessék ki ülve; a pedagógus feleli: «ez ellenkezik a nevelés elveivel, mert a a hanyag tanuló, ki leczkét nem tudja, azon

Az elnök valamivel félkilencz előtt érkezett a Raltunos- és Patomae-öbölbe, hogy érkezése neje elé menjen. Kisérteében volt Blaine miniszter is. Az elnök leszállván a kocsirol, a vároterembe indult s mintegy tíz lépést haladt előre, midőn egy férfi, a ki előbb érkezett s egy padon ülve látszott valakire várakozni, fölkel s revolvert húzva elő, hátulról az elnökre lött, kétszer egymás után.

Képünk abban a pillanatban tünteti föl a jelenetet, midőn a gyilkos másodszer süti el revolverét. Az elnök az első lövésre, bár az is találta, nem rogyott össze, de a második lövéstől lába megcsuklott alatta s egy szó, egy jankiáltás nélkül bukott előre, arccal a padlóra, mi alatt a gyilkos az utcára igyekezett menekülni, de hiába, mert a jelenlevők elrekesztették útját s elfogták.

Az elnök vállba és keresztcsontjába kapott sebet. Matracra fektetve, még ott helyben ráadták az első köteleket s úgy vitték át a fehér házba, mely előtt óriási tömeg gyülekezett, aggodó kíváncsisággal várva a híreket az elnök hógylétéről. Megtudták, hogy a seb igen súlyos és életveszélyes s az elnök megmaradásához

MERÉNYLET AZ EGYESÜLT-ÁLLAMOK ELNÖKE ELLEN.

sán mindenki a fölhozott értelemben állítja íróasztalát, de az iskolákban gyakran nem törődnek vele. Elég helyen nem az ifjak szeméi szerint, hanem az után indulnak, hogy a belépő tanár az ajtóhoz legközelebb találja meg katedróját. És mit mondjunk ahhoz, ha a tanulók két ablak felé néznek, melyek közt árnyékban ül a tanító: két kápráztató fényű felület közt a figyelem tárgyát képező árnyékos test! Mint súlyosan megbetegedett szemű egyénektől értesültem, van Budapesten is ilyen tanterem.

•Továbbá az ülések alakja, mint annyi romlás okozója, nagyon gondosan legyen megválasztva. Ne legyen minden osztályban egyenlő, mert a tanítványok sem egyenlő nagyságúak, hanem kor és egyéniség szerint különbözők. Az ülések csak olyan magas legyen, mint a lábszárak hossza, hogy ezek se ne csüngenek le, se előrenyújtott helyzetre ne szoruljanak. A padot a hát hajlásához simuló támaszokkal kell ellátni, a melyre különösen a keresztjáz támaszkodhassék és ne legyen az meredek deszkalap,

* Lakásainkban a függönyök rendszerint felülről leereszthetőnek készülnek. Jobb volna az alulról felhuzás. A mint vannak, a félig leeresztésnél alsó világítás marad meg, mi sértő. Jobb lenne a felső félből világítani a szobát.

erkölcsellenes cselekvésre ösztönöztetik, hogy könyvből pisantás által csaljon*, a mire a szemész viszonzozza: «a tanulót ki kell léptetni a padból.» A nevelő ugyan azt mondja, hogy a hosszú padoknál a kilépés alkalmatlan és a szomszédok folytonos nyugtalanításával jár; azonban ez ellenvetés keveset nyom, mert a padokat rövidre, egy, legfőkébb két ülésre lehet készíteni, az asztal lapját — habár nagyobb költséggel — ülésenként visszacsaphatónak lehet szerkeztetni, vagy akármi más lehet tenni, de az eddigi, padtól távol álló asztaloknál nem szabad maradni, mert itt a tanulónak előre kell dőlni, a tárgyba kell meríteni a szeméit, mi rövidlátást és egyéb betegséget szül.*

MERÉNYLET AZ EGYESÜLT-ÁLLAMOK ELNÖKE ELLEN.

Julius 2-án megdöbbentő sürgöny érkezett Washingtonból. Azt jelenté, hogy az nap reggel Garfield, az Egyesült-Államok elnöke, két revolver lövéssel leterítettett s a merényletnek aligha nem lesz áldozatává.

* U. n. «negatív vagy minus asztalállítás».

alig van remény. Szerencsére azonban a válságos napok nagyobb veszedelem nélkül multak el s az azóta jött és eléggé ismert hírek szerint a közszeretben álló elnök életben maradását már remélni lehet.

Guiteau, a merénylő arezképét a mult heti számban közölté lapunk az életére vonatkozó főbb adatokkal.

EGYVELEG.

* A telefon-drótra Konnektikutban beleütött a villám. Már előbb a vihar alatt nagy zavar volt a huzalon, a csengetyük nagyon lármások voltak, úgy hogy a központi állomásról a nők megfuttak. A villám az állomástól nem messze ütött a huzalba, s azt egy helyen elolvastotta. A házba is behatolva, a megfelelő huzal lédáját szétrombolta, rézből álló részeit elolvastotta s a terem ablaka összetört, sőt a butorok is rendtelenségbe jöttek.

* Thebében (Egyiptomban) Hatason királynő régi palotája mellett Brugsch, a bulaki múzeum híres igazgatója, 20 sarkophagot talált, melyek közül több kitűnő épységben maradt múmiákat s más tudományos tekintetben nagyfontosságú tárgyakat tartalmazott.

FIUME.

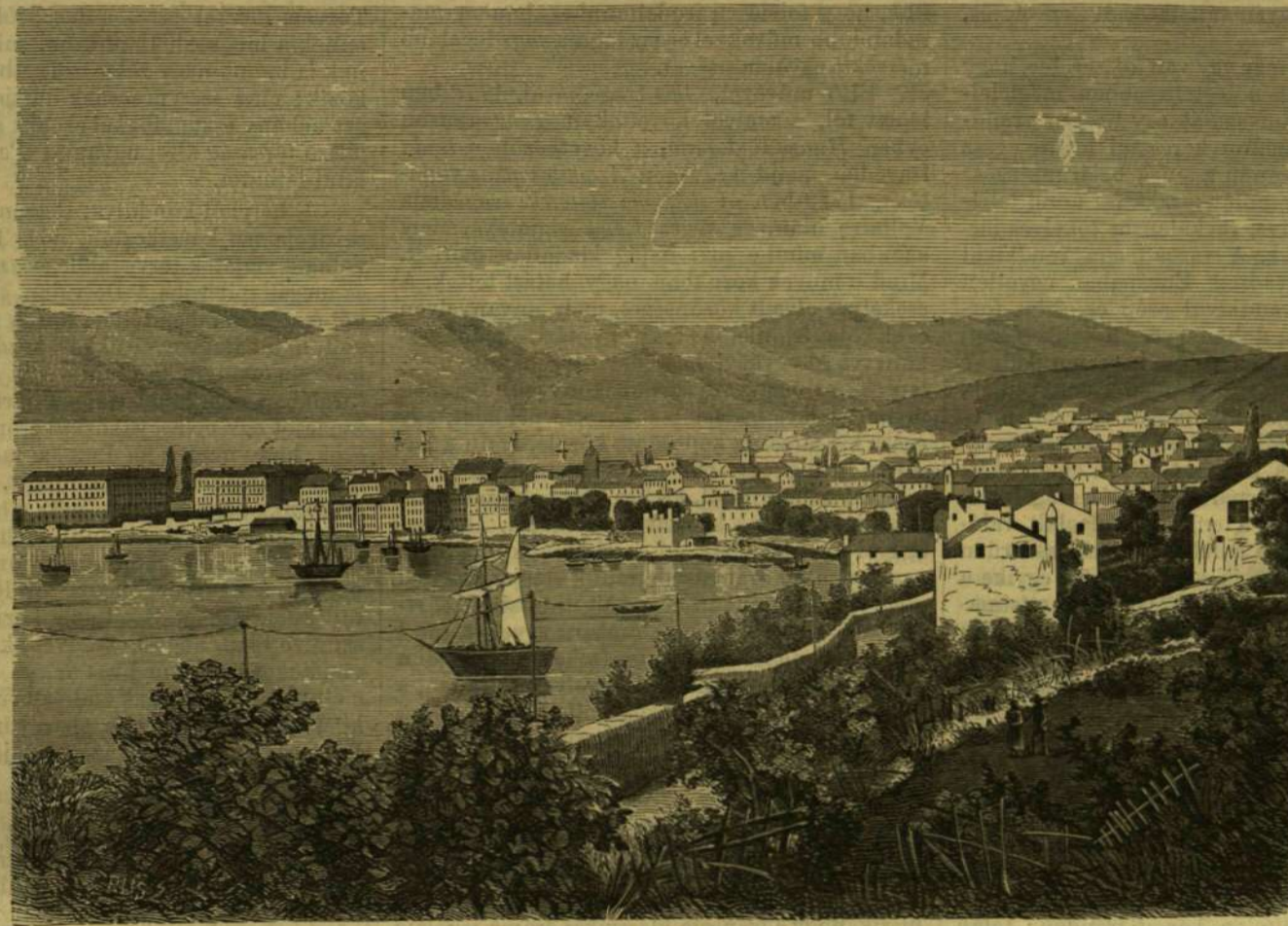
Kicsi ideje még, s nem is egészen ismeretlen körülmény mikor a budai dalárda Fiuméba utazott, s elég fontos, — minthogy a mostani Fiume-vándorlásra is ez adott okot, — hogy egy jelentéktelennek látszó, de azért fölötté érdekes dolgot elmondjunk. A budai dalárdával azok, kik kirándulásukhoz csalakoztak, mintegy százötvenen robbogtak a magyar tengerpartra. Az a vasutvonal, melyen végig száguldottak, fájdalom! korántsem dicsekedhetik akkora forgalommal, hogy rajta ennyi ember járása-ke-lése föltűnést elő ne idézne, s illetve maga elé, mint a körülményekhez mért nagy esemény, árnyékát vetné.

Az egyes állomások értesítve is voltak mindennél jövevényekről, a vendéglősök úgy készültek fogadásukra, hogy jó pénzért szükséglet a farsztó utban ne szenvedjenek, — s a maguk hasznát tartották szem előtt mindenben, midőn így a humanizmust gyakorolták. A társaság jó összetörten az éjszakai ut kényelmetlenségeitől, meglehetősen kiéhezve, s óriási étvágyakkal föl-fegyverkezve kora hajnalban ért Zág-rábra. Nagy állomás, Horvátország fővárosa, forgalmának esomópontja, ott reggeliz majd minden éhes magyar! — így biztatták egymást a kirándulók. Eleinte tartottak ugyan tüntéstől, dobálástól, s más eféletől, de keresztül utazva az egész országon, lépten-nyomon láthatták azt a nagy szegénységet, a nyomort, kisebb-nagyobb falvaikban egyaránt, a parlagon heverő földeket, s csakhamar arra a meggyőződésre jutottak, hogy az a nép, mely annyira lusta, annyira hanyag, hogy pusztulni hagyja mindenét, az a nép nem fogja odahagyni siralmas vacskát reggeli 4 órakor, hogy magyart ehető politikai dühének kifejezést adjon.

Csak hogy a horvát nép — s a nép itt is fölséges! — mondaná egyik híres demagógunk, — elég ravaszul tudott módot arra, hogy kényelmé is megmaradjon, a vig az utazás fölötti dübe is megkapja elégtételt: ráparancsoltak a zágrábi állomás korcsmárosára, hogy az utasok számára semminemű ételt vagy italt ne adjon: szenvedjék az éhséget és szomjat! ez volt átkuk. S valóban, a kirándulók raja mint az éhes

A FIUMARA TORKOLATA.

FIUME.

sáskasereg rohant az étterembe, s mint az éhes sáskasereg kél onnan vissza. Néhány háromnapos zsomlyének közprédára vetésével fejte ki megvetését a társaság iránt a korcsmáros.

Nagyon nagy a baj nem volt, s csak emléken rágódva, vig hangulatban haladtak tovább, számitgatva Fiuméig, s talán ott is, néhány horvátnak aligha muszáj nem lesz beverni a fejét, ha sokat ökleldözik, a nagy tengerszeretet mián. S beszámították a fiumei erős horvát pártot, és beszámították létüket a fogadtatás lelkesültégéből. Ah! és mily kellemesen esalódtak. Mikor bevonultak a városba, matrások, polgárok, mesteremberek képeztek áttörhetlen sorfalat; de ez a fal harsogott az éljenzéstől mint a mennydörgés, s erejét úgy aranyozá be a házak minden ablakából kihajló nők nagy tömegének üdvözlése, mint fölkelő nap a hatalmas hegyormát; s mikor beérnek a nagy tere, közvetlen a tenger partján, akkora az özőnlő néptömeg kifejlődik óriásivá, a fővárosiakat kézzel-kepre kapkodják, ölelgetik, tapsolnak, s a város

dült az utolsó tizenhárom esztendő óta, a mióta ismét a magyar államnak képezi elválaszthatatlan, szerves részét. A kicsi város, mely nemrég tíz-tizenöt ezer lélekkel alig számlált többet, ma fölülmulja a harminczeseret, s vagyonságában, jólétben, forgalmában és kereskedelmében, társas életében, műveltségében, vetélkedik Magyarország akármelyik városával, Budapestet leszámítva.

A legfőbb gond természetesen Fiume kikötőjére volt fordítva. Nem rég fejezték be a Zichy-moló építését, mely a hasonmások között egyike a legezészerűbben berendezetteknek; pompás nagy raktárai, melyek minden árunak a legközelebbi biztonságot nyújtják, kikötőjének rendkívül mély vize, egyenletes talaja, a mik lehetővé teszik, hogy ott hajó zátonyra kerüljön, s a veszélytelenség, melyet a Quarnero nagyszerű öble minden vihar ellen nyújt, Fiume kikötőjét egyikével teszik Európa egyik legezészerűbb és jelentékenyebb kikötőjének.

katonai zenekárnak harsogó magyar nótáit elnyomja az éljen, az üdvözdial, a rokonszenvnek szünni alig tudó kifejezése, — s néhány perc mulva az egész kiránduló társaság szejel volt szedve, a ki csak tehetett, fogott magának fővárosit, s mint a drága zsákmányt vitte magával haza, a hol úgy kényeztette, mint a saját drága magzatát.

De egyszerre elfelejtették, a mire készültek: horvátok haragos tüntetését. Nem is gondolták rájuk többet, s nem is volt a mi eszükbe juttatta volna. Mert Fiume népe maga gondoskodott arról, hogy az eltagadhatlanul meglevő horvát ellenszenv észrevehető kifejezést ne nyerjen: s többek között egy-szerű, hogy a szomszéd horvát területen meglevő horvát lap szerkesztőjét, mert a keresztül vonuló magyarokra némi megjegyzéseket tön, egyszerűen beledobta néhány jó tenyerű matröz a vízbe.

S a folytonos lelkese-des miatt, bizony inkább foglalkoztak a mieink a fiumeiekkal, mint Fiumével magával: amaz ismeretes körülmény befolyása alatt, midőn a fától nem látszik meg az erdő.

Pedig Fiume, — csak egy pillantást kell vetnünk fejlődésére, — óriásit len-

gült az utolsó tizenhárom esztendő óta, a mióta ismét a magyar államnak képezi elválaszthatatlan, szerves részét. A kicsi város, mely nemrég tíz-tizenöt ezer lélekkel alig számlált többet, ma fölülmulja a harminczeseret, s vagyonságában, jólétben, forgalmában és kereskedelmében, társas életében, műveltségében, vetélkedik Magyarország akármelyik városával, Budapestet leszámítva.

A legfőbb gond természetesen Fiume kikötőjére volt fordítva. Nem rég fejezték be a Zichy-moló építését, mely a hasonmások között egyike a legezészerűbben berendezetteknek; pompás nagy raktárai, melyek minden árunak a legközelebbi biztonságot nyújtják, kikötőjének rendkívül mély vize, egyenletes talaja, a mik lehetővé teszik, hogy ott hajó zátonyra kerüljön, s a veszélytelenség, melyet a Quarnero nagyszerű öble minden vihar ellen nyújt, Fiume kikötőjét egyikével teszik Európa egyik legezészerűbb és jelentékenyebb kikötőjének.

ben vigye ki a világ piacára, s e szerint valóssággal akkor legyenek híressé, ismertekké, mikor voltaképp önálló eredeti műveltségük létező megszűnik.

A francziák maguk is sokat adnak a „megjelenés”-re, ők a legügyesebb színpadrendezők, és a földi gondviselés határozott széperzéke csattanósabb bizonyítékát mivel sem adhatja, mint midőn a kabylok, krumirok és egyéb fehérbőpényeges népséggel francziákat állít szembe.

Világreszünk mindazáltal a polgárosítás nagy eszméjét nem rendel alá egy csiklandós színpadi látvány muló érdekének: t. i. szinte bizonyos, hogy a francziák urai maradnak a ropant térnek, — de szinte nem banná, ha Bu-Amemából egy újabb Abd-el-Kader-féle impozáns alak csavarodnék, s miután itt közelebb mostanság egy sínes kilitás valami újabb török-muszka-délszláv huzalkodásra, — hát mintegy azt látszik mondani a rég hűsölő fekete földrés szomszédos csúcsának: „bomolj hát már egy kissé te is...”

Talán csakis e vágyból származik az a mohóság, mely miután elismerte, hogy a képpis hadsereg valóban „elegetesül” hódította meg a 2 ezer □ mérföldnyi Tunéziát, most egyszerre feketével váltja föl az előbb rózsaszín szemüveget, és csupa merő veszedelmet, ingó földet lát a francziákra nézve Tripolisztól Marokkó széléig.

Hát az való, hogy mérhetetlen sivatagokból álló területen, valamint sajátosan tömör alakulási sziklameredélyek közt könnyű a guerillának, és nehéz a hódítóknak feladatát.

De másfelől az is való ám, hogy a forró homokterületeken, a kopár sziklafészekek közt a lázadó apró csapatok nem sok kárt tehetnek. A magyar alföld kevésbé néptelen és mindenütt járható; — mindamellett Bőza Sándor évtizedekig tudta magát fontartani, a nélkül, hogy az egységek és kisebb karavánokon, őrájáró csapatokon kívül az uralkodó hatalomra nézve veszélyessé válhatott volna.

Csak egy kérdés bír nagyobb fontossággal: képes-e az izlam szelleme még egy oly általános és magas foku föllángolásra, a minő Európát félezer évvel ezelőtt elborította? — Erre szinte egész bizonyossággal nemmel lehet felelni.

Mikor az orosz pár év előtt a konstantinápolyi khalifát szorongatta, Ázsia beljén és Afrika szélén a mohamedánizmus nyugodtan maradt. Most viszont, midőn az utóbbiak mozognak, a khalifa — szorongatja ugyan ökleit — a kalfánja alatt, de a francia követ rá néz és a szultán mosolyra vonja ajkait.

A mohamedánizmus hátrál mindenütt a keresztény polgárosultság előtt.

Ha most augusztus helyett novembert irnánk és akkor olvasnók a jelentéseket az oráni, konstantínei nyugtalanságokról, már több joggal mondhatnók, hogy nagy baj van Algériában.

Afrika nyara Oroszország telénél is rettenetesebb az európai katonának.

A hol virágozó népes város, értékes föld van, ott az 52 ezer főnyi algériai francia hadsereg most is ura a helyzetnek. Majd ha megjönnek az őszi esők, remélhetőleg urává lesz a sárga légkörű sivatagnak is, a mely ma Bu-Amemának képezi mindenesetre eléggé tág birodalmát, mely azonban még siralomházzá szorulhat össze körülte.

—jd—

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Franklin-társulat kiadásából vesszük a következő könyveket, melyek a közeledő új tanév előpostái.

Dr. Abel Jenő Homérja kétségteljesen a legbecesebb iskolakönyvek közé sorolandó, melyek hosszú idő óta megjelentek. Dr. Abel, philologusaink új nemzedékének egyik legkitünőbb tagja, ki eddig leginkább a renaissance-kori humanizmus irodalomtörténeti ismertetésével foglalkozott s e téren már is sok, eltemetett bécset hozott napvilágra, most a Homér neve alatt ismeretes két nagy eposz, az Iliász és az Odüsszeia iskolai kiadását tűzte maga elébe; s e feladatában is azzal a fáradhatatlan türelemmel, lelkiismeretes gondnal és minden legkisebbre kiterjedő figyelemmel jár el, melyet nála

— kutatásaiban egy mint feldolgozóiban — megszoktunk. Külön adja az Iliász, külön az Odüsszeiát s ezuttal mindenikből I.—III. ének jelent meg. A szöveg nagy gonddal és szabatosan van adva; a magyarító jegyzetek, — melyek, igen helyesen, tulajdonképp nyelvtanias s csak kivételesen s szükséges esetekben terjednek ki a tárgyi magyarázatokra is — átlag a lap felé foglalják el. A szöveghez, bevezetőként, Homér-ra s a költeményekre vonatkozó tartalmas és érdekes értekezések vannak előre bocsátva. És pedig Odüsszeiához (melynek bevezetése egy része mind a két költeményről szól s azért elől említendő), a következők: I. Homeros és a homerosi eposzok története, — rövid, de tartalmas tájékoztató az ugynevezett homéri kérdések tömkelegében, mely Wolff óta a legújabb időkig annyit gondolt adott a philologusoknak és irodalomtörténettel foglalkozóknak, de most már derülni kezd, sőt eldöntöttnek tekinthető. II. Homerosi hang-és alakzatok, különösen fontos a tanulóra nézve, mivel tudva van, hogy Homér, ki az ós éoli dialektussal vegyült ó-jóni dialektust írta (vagy inkább beszélte), nagy mértékben elüt a többi (későbbi) görög klasszikusoktól s leginkább attikái nyelvjárástól. Dr. Abel egész nyelvtant ad e fejezetben Homérhoz, s ennek a tanulók nemcsak Homérhoz fogják hasznát venni, hanem ismétlik vele az egész görög nyelvtant. III. A homerosi verszet: szintoly kimerítő s hasznos tanulmány. — E méretek után, melyek mind a két mű előzményeül tekintendők, jó itt az Odüsszeia tartalma és szerkezete, valamint a másik kötetben az Iliászé, s ugy következik rájuk a szöveg. A szerző nem mondja ugyan világosan előszavában, hogy a két homéri eposzt egészen fogja adni folytatól, de egy látszik szándéka az. Ohajtjuk, hogy így legyen; mert nyelvtudományi irodalmunk és által oly művel fog gazdagodni, melynek a sokkal gazdagabb külföldi irodalmakban is keresni kell a párját. — Az Odüsszeia az első részének ára 1 ft (206 lap), az Iliászé (170 lap) 80 kr. A kiállítás csinos, a nyomtatás tiszta.

Francia nyelv, elméleti és gyakorlati tankönyv, iskolai és magánhasználatra írta Sasvári László, francia nyelvtanár az orsz. színeziskolában. Első folyam, második bővített kiadás. Ára 60 kr. — Sasvári urnak elég jó neve van a francia nyelvtan-irodalomban, hogy művének e második kiadása különös ajánlatra ne szoruljon.

Istenismeret és Istentisztelet, a biblián s kétségteljesen iratok alapuló tan- és kézi könyv a (héber) vallásoktatásra, tanítóképző intézetek s a középiskolák felső osztályai számára. Írta Hochmuth Ábraham, vesprémi rabbi. A hirneves vesprémi rabbi e vallási tankönyve, mely a mózesi s talmudi vallást, magyar és héber szövegben, bölcséségi alapon tárgyalja, a közönségesnél jóval magas igényeknek igyekszik megfelelni. Az illetékes szakörök kétségteljesen méltányolni fogják e jeles művet, melynek előszava (kiinduló pontjainak tüzetes fejtegetésével) széles körben is elolvasást érdemel. Az igen díszes kiállítás s nagy 8-adrétben 192 lapra terjedő munka ára 1 ft 20 kr.

„Kod előttem, kod mögöttem”, regény, írta Veka Lajos, négy kötet, a Révai-testvérek kiadása; ára 4 ft. Társadalmi irányregény ez, mely szépirodalmunk e meddő korszakában figyelmet érdemel. Szerzője a felsőbb bírói kar egyik tagja, kinek névével utóbbi időkben nem ritkán találkozunk. A drámai szerkezet nem erős oldala; a cselekvényt sokszor megakasztják a közbevetett jelenetek, s az előadás meg a párbajok sem oly élénkek és vonzóak, hogy a cselekvény gyakori megakasztásait kárpótlást nyújtanának. De e hiányai mellett meg vannak jó oldalai is: szép érzetek, melyekből az érzelmei melegsége szól; az élet sok jó vonása, több sikerült alak, s érdekes helyzetek. A társadalom ködös világából van merítve tárgya, s felszeregette, divatos bűnök ostromoz. Kár, hogy a feltüntetett társadalmi ferdeségek nem mindenike forr össze a regényvel, s csak mint epizódok merülnek elő. A voltaképpeni cselekvény egy fiatal házastárs körül forog, kik elválva élnek egymástól, mert a nő, — egy előkelő család leánya, — oly nevelést kapott, hogy családi körben sehogyan tudta magát jól érezni s nem sokára bekövetkezett a válás. De mindketten mély érzésű szívekkel bírnak, s a nagy világ léhaságai közepette sokszor visszagondolnak a hideg hanuval bo-

ritott családi tűzhelyre, melynek tüzét végre is kölcsönösen ismét meggyújtják. Egy egyszerű, régi szokások közt élő matróna, az öreg Bözse néni, igen sikerülten van rajzolva a regényben, s kivüle még több alak is, de nem valamennyi. A szerző a gondolkodó fők közé tartozik, kik a reflexiókat is igénybe veszik, s az élet ismeretéből és igazságából sokkal többet bírnak, mint a költészet fényességéből. Minden igazsága mellett is olykor rideg. Kisebb meder, mint négy kötet, jobban egybefoglalva tartotta volna e regény javát. De így szótlenlik.

Fiume az irodalomban. „A magyar Fiume” czim alatt Jakab Elek érdekes kis füzetet adott ki, mely a magyar tengerpart történetét tárgyalja, s kiemeltet a törvényes jogok alapját, melyeknél fogva Fiume Magyarország kiegészítő része. „Fiume” czim alatt pedig emléklapok fognak megjelenni, szerkeszti Mócs Zsigmond s kiadja Károlyi György. Közli Fiume nevezetesebb férfiak arcképét, a városból több rajtot, s ezek közt az árvalházat is, melynek javára adatik ki az emléklap. Előfizetési ára 40 kr., s megrendelhető Károlyi Györgynél Dorottya-utca 10. szám alatt. A fumeiek megérkezésekor fog megjelenni.

„Földünk buzája és lisztje”, a tudomány, a fogyasztó, a molnár és a termelő szempontjából írta Pekár Imre, ki e 15 ivre terjedő műben nagy szakismerettel és éles ítéllettel adja elő az 1878-iki párisi közkiállításra e téren szerzett tapasztalatait; részletesen foglalkozván a buza bonoz- és szövetésével, ismerteti a buza és lisztje vegyi összetételét, a követelt őrlési módokat, majd pedig egyes államok szerint szól a buzáról és lisztről. A kik tüzesebben kívánnak megismerkedni a termelés és ágával, Pekár könyvében igen jeles kalauza találják. Mikroszkopikus rajzokban is bemutatja a buzát és különböző részeit, s ezenkívül számos táblázatos kimutatást közöl a termelésről és forgalomról. A derék mű az állami nyomdában jelent meg.

Vörösmarty hymnusának történetéhez, melyet a multkor említettünk, megjegyzik utólagosan, hogy a Kisfaludy-társaság nem 10 darab aranynyal jutalmazta a „Isten segits” kezdetű hymnuszt, hanem 30 aranynyal, s hogy e hymnusznak van dallama, még pedig zeneileg igen értékes. Ki szerette azt, a felszólaló nem tudja, de az ötvenes évek végén Szegeden gyakran énekelte a főgymnáziumi ifjuság.

Uj zenemű. A fumei vendégek tiszteltére Léhár Ferenc, a 33 ik sz. Kussevich gyalogezred karmestere „La Fiumana” czimú polka-françaiset írt, mely Steinacker Károly budapesti zeneműkereskedése útján 60 kr-ért kapható.

A nemzeti színházban e hó 11-én kezdődtek meg az előadások. A páholyokon és páholy-folyosókon eszközölt nagyobb mérvű újításokon kívül a földszinti helyiségeken is lényeges változás történt.

Az eddigi 3 sor támlásszék helyett öt sor támlásszék van, és az eddigi 16 sor zártzék kettővel lett kevesebb. Jobbra és balra két-két sor oly támlásszék helyeztek el, melyek az operaszínházban vannak szánya, s itt próbálják meg. Ezek a karok bélese kék s az ülőhely nádosán; arról is gondoskodva van, hogy kalapot, távcsövet el lehessen rajta helyezni. A székeket Thék Endre műasztalos készítette. Az újítások közé tartozik a helyi árak megváltoztatása is. A támlásszék ára most az operában és drámában egyaránt 2 ft; nem lesz operai előadásnál különböző árú első és második osztályú földszinti zártzék, hanem valamennyi egy árban, és pedig dráma és operai előadásra egyaránt 1 ft 50 kr. Az I. rangú páholyok ára az eddigi 10 ft operai és 7 ft drámai napi ár helyett drámai mint operai előadásra 9 ft, a második emeletieké 7 ft. Az erkélyszék ára a támlásszékkel egyenlő. A korszék és a II. emeleti 1-ső sor zártzék 1 ft 20 kr. A többi II. emeleti zártzék ára eddig operában 1 ft, drámában 80 kr. volt, most mindenkor 1 ft. A többi helyi árak a régié. Az igazgatóság fentartja magának, hogy nagy kiállítás költséggel járó daraboknál, vagy kiváló vendégek fölépette esetén a helyek árát föl-emelhesse.

A színház e hó 11-én Bessenyei György „Philosophus” czimú vigjátékával, a száz évesnél régiebb színművel nyílt meg. E mű házi azon őt régi színűnek, melyeket az igazgatóság egymásután fölelvénit irodalomtörténeti érdekből és kegyeletes érzésből. A közönség egy látszik méltánylattal viseltetik az eszme iránt; daczára a holtidénynek, meglehetősen számmal gyűlt össze és zajos tapssal fogadta a nyitányt,

melyet ez alkalomra Erkel Gyula irt, egy régi magyar dalmű, a „Béla futása” dallamai után, smelyet a függöny mögött részben karének is kísért, a „Hunnia nyög letiporva” kezdetű dalt énekelve. Magát a vigjátékot is érdekel nézte végig a közönség, s nem egyszer tapsolt; különösen Ponty jelenetei keltettek folytonos derültséget, kit Ujházy nagy sikerrel személyesített. A többi szereplők is jól betöltötték helyeiket. Márkus Emilia (Szidalisz), Nagy Imre (Parmenio), Szathmáryné (Eresztra), Mihályfi (Titius), Békesy I. (Berenisz), Benedek (Lilisz), Csillag Teréz (Angyelika), Vízvári (Lidiász) és Vízváriné (Luczinda). Mindameltett egy pár megjegyzést nem nyomhatunk el. Csillag k. a. nak mjnt Angyelika személyesítőjének élénkebben és nagyobb kedvvel kellett volna játszania; a jókedv Angyelika jellemének alaphangja, s bölcsesége, komolysága is ez alakban nyilatkozik; Csillag ezt itt-ott jól visszaadta ugyan, de inkább egész részleteket talált el jól, mint az alaphangot. Nagy Imre és Márkus Emilia játékában inkább az alaphang volt jó, mint a részletek, különösen abban a jelenetben, midőn egymásba szeretnek. több árnyalattal kellett volna kifejezniük azt a változást, melyen bensűjök átment s melyet titkolni akarnak, de még sem tudnak eléggé.

E régi színművekből a másik este (aug. 12.) Szentjóni Szabó Lászlónak 1792-ből való „Mátyás király” színművét adták; ezt fogja követni az „Esküvés” (1817.) Gombos Imréről, továbbá Kisfaludy Károly „Irené”-je és Gaál József vigjátéka „Szerelmem és champagne”. Az operai előadások a „Zsidónő”-vel e hó 16-án kezdődnek.

* Egy kis czáfolat Amerikából. A népszínházban „Panisfor” czim alatt pár hét előtt operettet adtak, melyet minden lap egy mutatott meg, mint amerikai terméket. Most Amerikából, Clevelandből, lapunk levelezője kíváncsiságát nyilvánítja, hogy mért ajándékozták e sehogysem tetsző művet Amerikának, holott az angol, eredeti czime „Her Majesty’s steamship Pinafore”. Már a „Her Majesty” is mutatja, hogy amerikai nem lehet, miután az Egyesült-Államoknak nincs „ő felsége”.

Az operaszínház szobrai. Az operaszínház külseje egészen kész s most helyezik el a párkányzaton a szobrokat. Ezek a következők: „Weber Károly Mária”, „Brestyanszkytöl”, „Peri Jakab”, „Kiss Györgytöl”, „Arezzói Guidó” és „Pergolese”, „Donat Gyulától”, „Beethoven” és „Haydn”, „Huszár Adolftól” és „Gluck” Szász Gyulától.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A történelmi társulat sárosmegyei kirándulására összesen 70-en jelentkeztek. A társaság vezetője Pulszky Ferenc, a sárosmegyei bizottság elnöke pedig Mattyasovszky Tamás főispán. A társaság fogadására nagy előkészületek folynak mind Eperjesen, mind a megyében. Zboron a társaság kirándulása alkalmából régészeti kiállítást rendeznek. A megnyitó közgyűlés augusztus 22-én lesz Eperjesen; Pulszky Ferenc nyitja meg „Miképen kell magyar történetet írni?” czimű értekezésével. Bánó József „Sárosmegyei nemzetiségi viszonyai a mult században” czimű értekezést fog felolvasni. A társaság megtekinti a bártfai fürdőt és a vörösvágási opálbányát. Aug. 22-től 31-éig a bizottságok működnek; aug. 31-én bezáró közgyűlés Eperjesen.

A nőpár-kiállítás a jövő hét egyik legérdekesebb és tanulmányos látványa lesz. E hó 14-ike, a kiállítás megnyitási napja, bizonyára rendben talál már mindent. Sűrűgtek és forogtak is egész mult héten a redout termeiben. Érkeztek a ládák, szekerek, csomagok mindenfelől; volt dolga szekerezének, kalapácsnak, rendezőknek s egy sereg szolgaszemélyzetnek. A nagy terem, a kis terem, a mellék helyiségek, mind egy-egy rész az országból, megye és város, vagy nemzeti, hanem rendkívüli változatos is, a műipari tárgyaktól és finom himzésktől kezdve végig megy a luxus, a mindennapi szükség valamennyi cikkein, s a nép házi iparát és viseletét is felöleli, gyakran oly terjedelmesen, hogy ethnographiai értékkel bír. A rendezés tömredék dolgot adott. Ennyi ezer tárgyat elhelyezni jól, csinosan és összhangzatosan, nem kis feladat aránylag rövid idő alatt. A melléktermeken és karzaton készültek el először,

aztán a nagy terem és kis terem következett. Békés-Csaba egy időben igen nyugtalan órákat élt át (itt a kiállításon), mert tárgyainak megérkezése késett, de nem maradt el. Bizony mások is aggódtak, hogy hátha elkésnek. A fővárosi kiállítás pedig csak az utolsó napokban kezdtek hurcolkodni. A látvány már a rendezkedés alatt is nagyon érdekes volt. Csekonics grófné neve alatt Torontálból egész ethnographiai gyűjtemény érkezett. Az iskolák, nőegyletek kézimunkája a gazdaszónyokat fogják érdekelni. Ott van az ó-besenyei bolgár kiállítás, a sajtászerű öltönydarabokkal, a finom lenből készült vastag aranyszálakkal kivarrott ingujakkal; ott a nagybanynai nőegylet kiállítása, közte kimagaslik a Teleky család himzett cimere; a debreczeni iskolai kiállítás szebbnél-szebb tárgyaival; a majolika és porcelán festészet remekei; az ó kori ruhadarabok, egyházi szerek, melyek csakis minta gyanánt állították ki; a szerb, oláh, bolgár, magyar házi ipar készítése, s a magasabb műveléssel kivitt nagyszerű szőnyegeg; a kézi munka, himzés ezer faja. Az ó-német himzésnek egy fájából van egy szép abrosz, himzése mind két oldalán egyforma, két oldalán a felirat: „Kiért irtsem e pohárt, ki mondja meg, érted dicso magyar hazám, érted az első pohár.” Másik oldalán pedig: „A ki enni, inni adott, annak ne legyen áldott.” A munkási kiállításban egy taplószőnyeg tűnik föl eredetiséggel által s egy magán kiállítónál a len- és kenderkiállítás, melyben a magtól kezdve föl a 40 évig használatban volt damasz felhőneműg minden látható. A luxustárgyak ezrei váltakoztak, míg a himzés minden alakban be van mutatva. A rendező bizottság hölgy tagjai fáradhatatlanok a munkában. Ők intézik a termék díszítését. A lépcsőházat egész lobogó-dísz borítja, s a kiállítás védőnöke, Koburg hercegnőnek cimere van elhelyezve. A hercegnő azonban a családi gyász miatt nem lehet jelen a megnyitáson, s báró Kemény Gábor kereskedelmi és iparügyi miniszter fogja képviselni. A belépti díj 40 kr. A kiállítás emlékére a bizottság érmet veretett horganyból, gazdagon megezüstözve. Egyik oldalán Koburg hercegnő domborművi arcképe s fölírással: „Koburg hercegné, az orsz. nőparkiállítás védnöke.” A másik oldalán a főváros domborművi cimere a magyar koronával s ily fölírással: „Országos nőpár-kiállítás Budapest. 1881.” Az éremből a bizottság 500 példányt készített s 25 krajczárjával fogja árulni. Koburg Lujza hercegnő szintén részt vesz a kiállításban. Misemond ruhát és hat csemegekendőt küldött be; mindnyájokat maga készítette.

MI UJSÁG?

A fumeiek Budapesten, Vasárnap délelben érkeznek meg a fumei látogatók. Minden arra mutat, hogy nagyon szíves s zajos lesz a fogadtatás. Fiume e pillanatban politikai jelszó, melyet nem a magyarok töltek ki, de ha egyszer ki van tűzve, mindenki érti és érzi jelentőségét. A bevonulásra számos magánfogadót bocsátanak rendelkezés alá, s ekkép alkalmasint elmaradnak az omnibuszok, melyeket nem a legszerencsésebb ötlet rendelt az indóház elé. Székesfehérváron a vendégek körülbelül egy órát időznek, mert e derék város is részt kíván venni a fogadtatásban és az indóházban reggelről gondoskodik. A budapesti bevonulás díszének emelésére az egyletek és társulatok is megjelennek. Az érkezők száma 368, kik a város vendégei lesznek. E hó 15-én este a népszínházat látogatták meg, hol a „Székely Katalin” és „Piros bugyellaris” egy-egy felvonását adják elő, végül pedig egy apothozist mutatnak be, mely Magyarország és Fiume egyesülését tünteti elő.

A fumeiek itt időzésére a rendező-bizottság Berkes zenekarát fogadta föl 200 frtért. Az elszállásolási jegyekkel a bizottság több tagja előre utazik Székesfehérvárra s már ott kiosztják. Valószínű, hogy Kanizsán is lesz fogadtatás s ekkép még pontosan nem tudni, hogy a különvontat 11 vagy 12 órákor érkezik-e Budára. A hölgyek részére (kiknek száma 81) a fővárosi nőegyletek bokrétaírók gondoskodnak, s ezeket a leszálláskor adják el, nőegyleti tagok üdvözlőlvén a nőket a fővárosi hölgyek nevében.

A trónörökös Erdélyben. Hir szerint a trónörökös a miskolci hadgyakorlatok után szeptember 28-án Görög-Szt.-Imrere megy medvevadászatokra.

A kincstári udvarban 12 szobát rendeznek be a trónörökös számára, s a megyei utakat is kiigazítgatják. Ez intézkedéseket a kormány és a jószágigazgatóság vezetik s Budapestről Pausinger főrendező már többször volt a helyszínen. A erdőesgben számos medvét jeleznek az erdőkerülők. Veszter Sándor főerdőmester van megbízva a vadászat vezetésével.

Stefánia hercegnő és a festészet. A trónörökös neje gyermekkorától kezdve alapos oktatást nyert a rajzban, festészetben és nem mindennapi tehetséggel rajzolt és festett tájképeket. Midőn a trónörökös egy ízben Laekenben meglátogatta menyasszonyát, a királynő társaságában az udvari park szomszédságában találta, a hol tanulmányokat rajzoltak, melyeket a királyi elragadtatva szemlélte. Brüsszelben aztán megmutatta neki a főhercegnő vázlatkönyveit s kisebb-nagyobb munkáit, melyek nemcsak a szórakozás, hanem a hivatás termékei. Mióta férjhez ment, a trónörökös némes szenvedélyének szintoly kedvelő áldozk. Prágában Canon a híres művész, kit a trónörökös annyira megkedvelt, s kivel neje arcképét is festette: nagy elismeréssel nyilatkozott a főhercegnő műveiről s ama néhány hét alatt mestere is volt, tanácsokat adott neki s a művészet néhány új titkát beavatta. A cseh fővárosban kifárasztva a hosszas utazás és ünnepeletés által, a festészetben keresett pihenést. Most pedig Hellbrunn regényes magányában ismét egy képirot, Pausinger látogatta meg a trónörökös pár udvarát, a kinek társaságában a főhercegnő esetet és palettát fog, hogy megörökösítse a kies villa háza-táját, a parkot s a helységet, hol mostani boldog napjait éli.

A belga királyné mint magyar tolmács. Mária Henrietta belga királynéről a P. Lloyd érdekes esetet közöl, melyet egy Budapesten időző veriersi fiatal bankártól hallott, kivel az eset történt. E bankár ugyanis mintegy három hét előtt a Felga követtség útján egy ránézve fontos végzést kapott a budapesti királyi táblától, magyar nyelven. Verviersben senkit sem találtak, ki az okiratot lefordíthatna volna francia nyelvre. A bankár be ment az okmányával Brüsszelbe is, de az osztrák-magyar nagykövetségnek azon attachéja, a ki magyarul ért, éppen furdóztott, azon magyarok, kiket a polgármester megnevezett, föltalálhatók nem voltak, s a bankár már el nem tudta képzélni, hogy az idegen nyelvű irattal miképp fog boldogulni. A polgármester végre arra kérte a bankárt, hogy az okmányt neki néhány napra engedje át. A polgármester aztán egy hódolatleljes levélben, melyben elmondta, hogy hű polgár és alattvaló milyen zavart helyzetben van, fölterjesztette az okmányt a királynéhoz a főudvarmesteri hivatal útján. S mit mond hozzá uram, — kiáltott föl a bankár elbeszélése végén, — három nappal később a polgármester megkapta az eredeti okmányt annak szöveztirít franczia fordításával, melyet a királyné maga diktált le s hozzátevé, hogy rendkívül örvend, miszerint drága anyanyelvének ismerete által valakinek szíveséget tehetet.

Kossuth Lajos már elhagyta Baraconét s jelenleg Turinban lakik, via San Lazzaro 22. szám alatt. Baracone ezennel visszazök régi jelentéktelenségébe, melyről csak nyolcz évvel ezelőtt is még sok turini sem tudott semmit. Mélyen sajnálja is a kis telep a nagy férfiú eltávozását. Baracone szeretett dísekedni az odazáróklóknál és általában minden idegen előtt az „Generale Kossuth”-jával. Távozása előtt rokonszenvi tüntetést is akartak számára rendezni, de ez a Kossuthoz közelálló tanácsára elmaradt.

Alapítvány. Néhai Ujházy József az eperjesi kollégiumnak 10,000 frtot hagyott.

Széchenyi-emléktábla az Aldunán. A magyar mérnökök és építészek egyletének tagjai mult évi vándorgyűlésük alkalmával elhatározták, hogy a Kazán-szorosban gróf Széchenyi emlékére díszes táblát állítanak. A megindított gyűjtéséből az emléktábla felállításához szükséges összeg ma már együtt is van. Az egylet választmányja most őt tagu bizottságot alakított, mely a tervrajzot elkészítvén, az emlékkövet meg fogja rendelteni. Az emlékkő rózsaszínű finom márványból készül, felirattal, melyet a bizottság később fog szövegezni. Valószínű,

hogy még őszszel felállítják. Az ünnepélyes leleplezésre a temesvári mérnök- és építész-egyletet kéri fel, de az ünnepélyre a magyar mérnökök és építésszek egylete is küld több tagu küldöttséget.

A Deák-mauzóleum betöltését a kerepesi temetőben befejezték s most a vállalkozókat helyezik a kupola fölé; azután haladéktalanul hozzáfognak a belső díszítési munkálatokhoz.

Horváth Mihály síremléke, melyet a jeles történetrói rokonai állíttanak, nemokára egészen elkészül. A sírkövön lesz az elhunyt életnagyságu ércszobra is, melyet Dunaiszy László mintázott.

A marosvásárhelyi Bem-szobor bizottsága közölte számításait a szobor-alapról és a Bem nővérek segélyezéséről begyűlt összegekről. A szoboralap bevételé volt 17,617 frt 6/4 k; kiadása 17,591 frt 78 kr pénztári készlet 25 frt 28 kr. A Bem nővérek részére begyűlt összesen 2761 frt 6 kr; elküldött 2443 frt 97 kr. Pénztári készlet 317 frt 9 kr. Ez utóbbi összeg még növekedni fog a Bem-album által, mely közelebb jelenik meg.

A budavári Mátyás-templom restaurálása akkép halad előre, hogy őszig a hátsó hajó is tető alá kerül. Most a hátsó oltár-hajó boltozatán dolgoznak. Az építkezés folytán szükségessé vált a szomszéd ház egy részének lebontása, melyet a napokban kezdenek meg. A belső díszítési munkálatok tervezetét csakis a külső építkezés teljes befejezése után állapítják meg.

Szent-István szobra. A hatvanas évek elején, mikor a budapest-belvárosi plébánia előtt a ma már lebontott szentharomszobor fölött álltak, Siczovszky hercegrepmás lakomat adott, s ekkor Pálffy Móricz gróf, az ország helytartója, azt indítványozta, hogy Szent-István királyunk szobrát emeljen a nemzet. A jelenvált lelkesedéssel fogadták ez indítványt s hozzá is láttak a gyűjtéshez, mely szép eredménnyel járt. A begyűlt összeget a házarjában megválasztott pénztárnokok, Medecz József kereskedőnek adták át kezelés végett. Idők, emberek változtak azóta. Medecz meghalt, s halála után a tekintélyes összeget a városi letét-hivatalban helyezték el. Most azt írják a lapok, hogy a főváros zárszámadásaiban ez összegnek nincs semmi nyoma. Remélhető azonban, hogy a felszólalásra meglesz a megnyugtató fölvilágosítás.

Aquincum. Torma Károly régészünk, ki most az aldunai római sáncokat kutatja, e hó 26—27-én érkezik vissza a fővárosba, hol a még hátra maradt aquincumi ásatásokat folytatja. Már csak kevés munka van hátra, s valószínű, hogy szeptember hónap teljében befejezik az ásást és októberben egészen kész lesz a századok óta föld alatt hevert római nagy mű. Torma megérkezése az eddig kiasott s az arena közepén összehalmozott föld eltávolítását, hogy a szeptemberi ásatásokat ne zavarja a földtömeg.

Jókai-ünnep. Rév-Komáromban e hó 20-án leplezik le a Jókai Mór szülőházán elhelyezett emléktáblát. Ötvenéves írói jubileum. Székesfehérváron ünnepélyllyel készülnek megülni Boross Mihály népies író jubileumát. A veterán író már ötven év óta működik irodalmi téren.

Finn vendég a fővárosban. Jalava Almberg Antal, a helsingforszi finn egyetem magyar nyelv tanára, pár nap óta Budapestben időz, s több héti marad köztünk.

Munkácsyt haza várják az őszre, látogatóba. Báró Vaj koronáér hercegi szülőjébe megy szüretre s onnan visszatérve, 2—3 héti marad a fővárosban.

Magyar találalmánya a francia hadsereg felszerelésében. Párisban él jelenleg Busky József, ki fiatal korában kivándorolt Olaszországba, belépett Garibaldi szabad csapatába, s oldalán mint ezredes küzdött még a francia-német háborúban is, 1879-ben föltalált olyan pisztolyt, melyvel egy perc alatt 45 lövést tehet. A francia kormány felszólítására rendszerét a lovasok karabélyára alkalmazta s nemrég egy kiküldött szakbizottság olyan nyilatkozatot állított ki a találmányról, hogy e téren a legjobb minden létezők között, s elfogadást a francia hadsereg számára ajánlja.

Az új fürdő. A városigeti artzi forrás fürdőt nagyon látogatják, s az első hét jövedelme többet

tett ezer forintnál. A Páva-sziget egészen megelénkült e fürdő által. Eddig alig kereste föl valaki, s most még a tavon át is csónak-közlekedést nyitottak hozzá. A fürdő maga különben csak miniatúr intézet, ideiglenesen fölállítva. A víz a legforróbbak egyike, 75 C. fok, s csak tetemes hidegvíz vegyítésével lehet használni.

A telefon. A közlekedési miniszter valamennyi város hatóságát értesítette, hogy a telefon-hálózat csak a miniszterium engedélyével állítható fel az országban. A miniszteriumnak értésére esett, hogy több város már is alkudozásban áll a telefon-vállalkozóval, figyelemzetit tehát őket, hogy ne álljanak szóba senkivel, míg a kormány részéről engedélyt nem mutat fel.

Uj posta-utánvételi lapok jönnek forgalomba, magyar, francia és német szöveggel, melyek 6 kr ért minden postahivatalnál kaphatók és az osztrák területre és külföldre szóló utánvétellel terhelt postaküldeményekhez használhatóak.

Vakok gyűlése a fővárosban. Pár nap előtt számos oly világtalan gyűlt össze, kik nevelésüket a budapesti orsz. vakok intézetében nyerték. Az értekezlet célja az volt, nem kellene-e a vakok országos intézetéből kikérülj a növendékek számára önszegélyező és önképző együletet alakítani. Az értekezlet egyhangul kijelentette, hogy az egyület megalakítását melegen önhajtja és bizottságot választott az alapszabálytervezet kidolgozására.

A magyar porcellán-ipar. A berlini főudvarmesteri hivatal Fischer J. majolikagyárosnál a német trónörökös számára egy nagy service gyümölcsös tányért és tartozékait, valamint 100 darab sörös kupa-t és több ókori stílusban készült gyertyatartót rendelt meg.

A német postán bejegyzett lap van 7631, ezek közül 5169 német nyelvű s 4398 magyarban Németországban jelen meg. Franciaországból 944, Angliából 766, Dániából 153, Lengyelországból 67, Oroszországból 55 lap van a sorozatban. A ritkaságok közül tartozik 6 lap vend nyelvben, melyet a német nyelv gyorsan kiszorít, 4 latin, 3 bolgár, 2 örmény, persa és török és 1 tót nyelvben. Latin nyelvű lap is csak egy van bejegyezve, az Analecta juris pontifici, melyet Párisban nyomtatnak.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Idősb HANNIBAL JÓZSEF, a sopronmegyei főjegyző édes atyja, a megye egyik seropivője, volt alispán, majd törvényszéki elnök, 71 éves korában Sopronban. — TAR IMRE, a szabadságharcban honvéd őrnagy, a biharmegyei honvédegyület elnöke, N-Várad város törvényhatósági tagja, 64 éves korában Nagyváradon. — STOKLÁSZ FERENCZ, ama kevés veteránok egyike, kik még az 1813-iki lipsei csatában részt vettek, 90 éves korában Kassán. — STÜRZENBAUM JÓZSEF, m. kir. segédfőleány, a földtani intézet egyik tevékeny szakfejtője, 36 éves korában, Budapestben. — BANDHAR JÓZSEF, a dunaföldvári ferenczrendi szerzetes-ház őrnagyja. — RÓZSAVILÁGYI JÓZSEF, biharmegyei földbírtokos, 68 éves korában, Biharban. — PEKAR FERENCZ műépítész, az aradi szérváros építője, ki pisztolytallal vetett véget életének Aradon, hol a város egyik becsült polgára volt. — HEDERVÁNY IMRE, orvosenyvendék, ki Kolozsváron mérgeggel vegyezte ki magát. — EIBEL MÓRICZ, Nagy-Szeben város levéltárnoka. — MIHELTIANU MIKLÓS, g. kel. esperes és a brádi román gimnázium igazgatója, 45 éves korában, Brádon. — CZÉKUS KÁLMÁN, 41 éves korában, Tapolasán. — TAKÁCS JÁNOS, a vas-és zala-megyei első takarékpénztár szombathelyi intézetének könyvvívője, 36 éves korában, Szombathelyen. — BUCSY ÖDÖN, papírelmezgyáros Kolozsvárt 26 éves korában. — SZACSAY ANDRÁS, kolozsvári törvényszéki joggyakornok, Futásfalván. — BOJA GYULA, pancsovai állami fördőiskolai rendes tanár, Bója Gergely, budapesti nyug. tanfelügyelő fia, 42 éves korában, Pancsován. — HOFFMANN ÖDÖN, m. k. államvasuti tisztviselő, a tisztviselők orsz. egyesületének könyvtárnoka, 37 éves korában. — Szabó Endrét, az Üstökös szerkesztőjét az a mély csapás érte, hogy harmadfél hónapos kis fia meghalt, Gyulán. — ÖZV. REGÉNYI FERENCZ, szül. Száris Margit, 70 éves korában, Szabadkán. — GÖMBÖS BOLDOZSÁR, szül. Vidos Emma, 63 éves korában, Szent-Gothárdon. — KOVÁCSY ILKA k. a., a nemzeti színház énekesnője, a művészlégi fürdőben. — ÖZV. PROHÁSZKÁNÉ, magányos nő, Budapestben. — SIMONYI ILONA, Simonyi Iván országgyűlési képviselő 13 éves leánya, Pozsonyban. — SZOMB. BELÁNY, szül. Sárkány Emília 25 éves korában, Dobsinán. — SZENDREI LÁSZLÓNÉ, szül. Lúpezs Jozsefa, 51 éves korában, N-Váradon. — ÖZV. KOLEKICS JÓZSEFNÉ, szül. Ritz Emília, 72 éves korában, Aradon; ugyanott öv. László JÓZSEFNÉ, szül. Kluge Terézia, 65

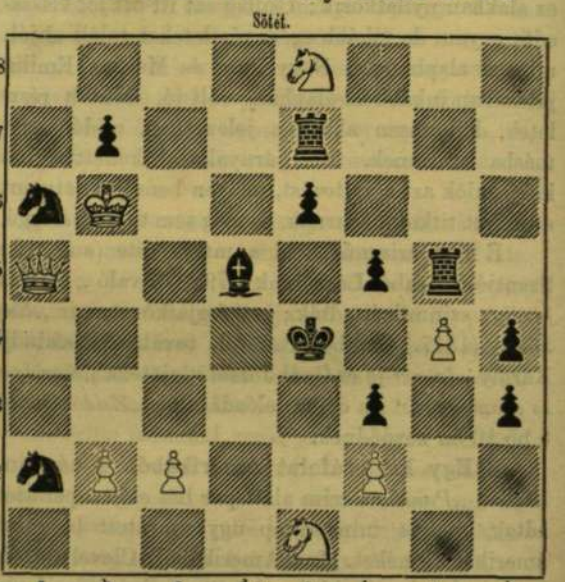
éves korában. — PUTNIK ISTVÁNNÉ, szül. Panajotli Hermina, Lugoson.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Boldog órák. Nemes hangon s csinos verseléssel van írva az egész; de költőiség csak az utolsó strofában van. Azért az egyért pedig az egészét nem közölhetjük. J. Elek. Ha három évi verselgetése természeténél közli ezek a legjobbabbak s nem igen szólhatnak biztatólag felőlük. A verselésben való gyakorlatosság meglátászik ugyan rajtuk, de ez minden, a mi jót felőlük mondhatunk. Eszme, érzel, tartalom alig van bennük; csupa közhely, minden lendület, minden teremtő erő nélkül. Haladjunk. Ha így halad, soha sem ér föl a panaszunkra. Nem közzétehető. Honf. aggódom. — Ha én szellő volnék: Koszortot csinálók. Tiszta partján. Feledj.

SAKKJÁTÉK.

1132-dik számú feladvány Noack L.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1127. sz. feladvány megfejtése.

Megfejtés. 1. Bf1-f5. 2. Hc3-e4. 3. Hb5-c7-d4 matt. a. 1. ... Hd5-e3-c3. 2. Hb5-d4. 3. Fv. Hv. B. matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Pülp József. Sarospatakon Gérecz Károly. Dobreczenben Zagya Imre és Beragi Adolf. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapestben K. J. és F. H. Karacsony Bányai Lajos. A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR Aug. hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows show dates from 14th to 20th of August with corresponding religious observances.

Tartalom.

Szöveg: Fiume Budapestben. — Dalolj édes. (Költemény.) Suomalainen Sämel után. Fimbi. Viki Belátol. — Martinyosiné esküje. Rajz a népeletről. Irta Palotás Faustin. — A hazai rutáneről. Coopy László. — A falu roszsa. — Nyoma vesztél! Angol regény. — A népszerű munkálkodás közben. — Merénylet az Egyesült Államok ellen. — Egy-veleg. — Fiume. — A philosophus. Gyula Pál. — Bü-Amema. — Irodalom és művészet. — Könyvtárak és egyletek. — Mi új? — Halálközvet. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Ékepek: Gróf Szapáry Géza. — Ciotta János. — A rutén népeletről. — J. Szepesgyeji juhász és két drótos a magyar járásból. — 2. Sárosmegyei leány és zempléni fiatal házaspár. — 3. Míramosmegyei huzak. 4. Galiczi huzak. 5. Názromet a karavájal Galiczia tarnopoli járásában. — A falu roszsa. Badits Ötös festménye. — Merénylet az Egyesült Államok ellen. — A Fiumara torkolata. — Fiume.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

NEHÉZKÖRT

(epilepsie) gyógyít, levél utján dr. KILLISCH specialista Drezdában (Szászország). — A nagy sikeres (8000) miatt nagy aranyérem a párisi tudományos társaságtól.

Advertisement for 'Különös figyelemre méltó!' featuring 'A hirneves dr. FORTI-féle sebta pasz' which is a medicinal product for various ailments.

Advertisement for 'Központi küldeményező raktár Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyűjtőszoros urnál király-utca 12. sz.' listing various items for sale.

Advertisement for 'Vadászat kedvelőinek.' featuring 'Lefaucheux-egyver' and 'Krumm J. Gránát' products.

Advertisement for 'AZ EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK' (Original Singer Sewing Machines) highlighting their quality and features.

Advertisement for 'KERTÉSZ TÖDOR' (Gardener Todor) offering services and products related to gardening.

Advertisement for 'RUGANYOS SERVETŐK.' (Woolen Socks) by Pollitzer Mór, listing various styles and prices.

Advertisement for 'Folyékony Glycerin-Crème' (Liquid Glycerin Cream) by Legfinomabb, describing its benefits for skin.

Advertisement for 'Kézműsor por' (Handmade powder) and 'Amerikai kánszék-lyukszemgyűrűk és essentia.' (American glass rings and essences).

Advertisement for 'NEIDLINGER G. BUDAPEST' (Neidlinger G. Budapest) featuring '5 FORINT HAVI' (5 Forint monthly) and 'PÁRIS 1878' medals.

Advertisement for 'A legmacsább kétkedőnek' (The most stupid doubter) and 'Dohányzóknak' (For smokers) with a list of products.

Advertisement for 'Föltűnő olcsó elárusítás!' (Striking cheap sale!) listing various goods and prices.

Advertisement for 'Legfinomabb glycerin-szappan' (Finest glycerin soap) and 'Kézműsor por' (Handmade powder).

Advertisement for 'A LEGJOBB SZIVARKA PAPIR LE HOUBLON' (The best cigarette paper Le Houblon) and 'OVÁS UTÁNZÁSOK ELLEN!' (Against imitations).

Advertisement for 'A. H. BOLDT-féle Növényi vértisztító labdacskok' (A. H. Boldt's Plant-based blood-purifying pills) and 'Egy doboz ára' (Price of a box).

EREDETI RANSOMES, HEAD & JEFFERIES

GROSSMANN J.

Váci körút 76-ik szám alatt BUDAPEST az osztr. államvaspálya közelében.

Eredeti Hofherr Eredeti Mayer Eredeti Jefferies

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban is kapható:

UTAZÁS A FÖLD KÖRÜL

NYOLCZVAN NAP ALATT.

VERNE GYULA

UTÁN FRANZSIABÓL.

KEPEKKEL.

Ára füzve 2 frt.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

Alapítottatott 1826. A „kék csillaghoz”. HARIS ZEILLINGER és Tsa, Budapest, váci utca 9. szám.

Ajánlják gazdagon felszerelt raktárakat határozott olcsóra szabott árak mellett a legjobb minőségű rumburgi, irlandi, hollandi, creas, len, fonál, szilézai ugyazinté 1/4, 1/2, 3/4, 1, 1 1/4 és 1 1/2 széles lepedővásznak, asztalterítkek 6, 12, 18 és 24 személyre, törülközők, kávéabroszok, esemege, tábla és ercedzenkudok, mindenféle forlákendők, színes kanavász, nankin, matracz-eszivat, fehér és színes barchent, zsebkendők, chiffon, perkal, függöny, színes asztal és ágylakarók, flaneltakarók, színes ingelmek, himzett és harkolt betétek és szelek, fürdőköpenyek, lepedők, gallér, kezeltük, harisnyák, mindenféle béléskelmek, és egyéb házi szükségletekre szolgáló vászon és fehéreművekben.

A budapesti kereskedelmi Akadémia

folyó évi szeptember hó 1-sején huszonötödik évfolyamát nyitja meg. Midőn ezt a szülők és gyámok figyelmébe ajánljuk, megjegyezzük, hogy az intézet célja: a kereskedői pályára lépő fiatal embereket az általános műveltség alapján a kereskedői életre, még pedig ennek felsőbb ágaira is, minden tekintetben alaposan előkészíteni. Éket nemcsak értelmi és szaktudományi, hanem erkölcsi és nemzeti irányban is nevelni, és még mielőtt a kereskedésbe lépnének, az iskolától telhetőleg, gyakorlati tekintetben is kiképezni.

Budapesten, váci körút 23. sz. 1881. augusztus 1. 117

A kereskedelmi Akadémia igazgatósága.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban is kapható.

Egy magyar nábob. REGÉNY. Irta JOKAI MÓR. Negyedik kiadás. Három kötet. Füzve 5 frt. Vász. onba kötve 6 frt 40kr.

KÁRPÁTHY ZOLTAN. REGÉNY. Irta JOKAI MÓR. Negyedik kiadás. Három kötet. Füzve 5 frt. Vász. onba kötve 6 frt 40kr.

A régi jó táblabírák. REGÉNY. Irta JOKAI MÓR. Negyedik kiadás. Három kötet füzve 5 frt. Vász. onba kötve 6 frt 40kr.

A régi jó táblabírák. REGÉNY. Irta JOKAI MÓR. Negyedik kiadás. Három kötet füzve 5 frt. Vász. onba kötve 6 frt 40kr.

A régi jó táblabírák. REGÉNY. Irta JOKAI MÓR. Negyedik kiadás. Három kötet füzve 5 frt. Vász. onba kötve 6 frt 40kr.

A régi jó táblabírák. REGÉNY. Irta JOKAI MÓR. Negyedik kiadás. Három kötet füzve 5 frt. Vász. onba kötve 6 frt 40kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban is kapható:

Bélyeg- és illeték-szabályok.

A legújabb időig terjedő törvények és kormányrendeletek szerinti. Átdolgozta Dr. MARISKA VILMOS. Második javított kiadás. Ára füzve 1 forint

VASÁRNAPI UJSÁG

Külföldi előfizetőknek a postaiag meghatározott vitélőjű csatlakodással. Budapesti előfizetőknek a postaiag meghatározott vitélőjű csatlakodással. Budapesti előfizetőknek a postaiag meghatározott vitélőjű csatlakodással.

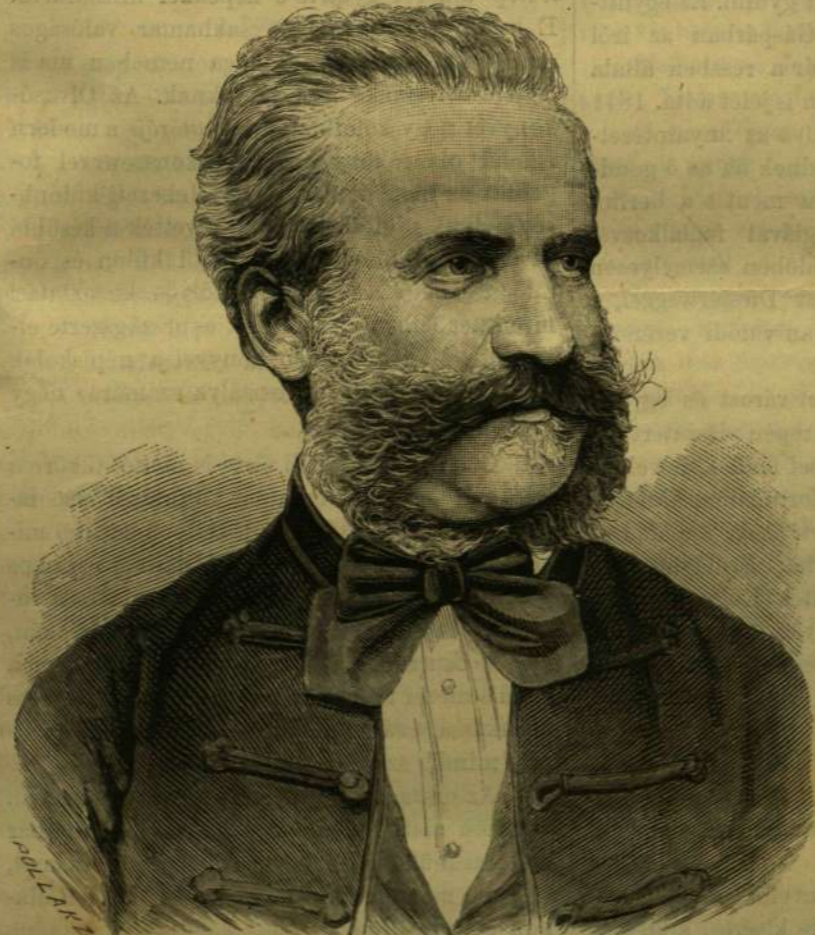
34-ik szám 1881. BUDAPEST, AUGUSZTUS 21. XXVIII. évfolyam.

AZ ORSZÁGOS TANÍTÓ-GYÜLÉS ELNÖKEI.

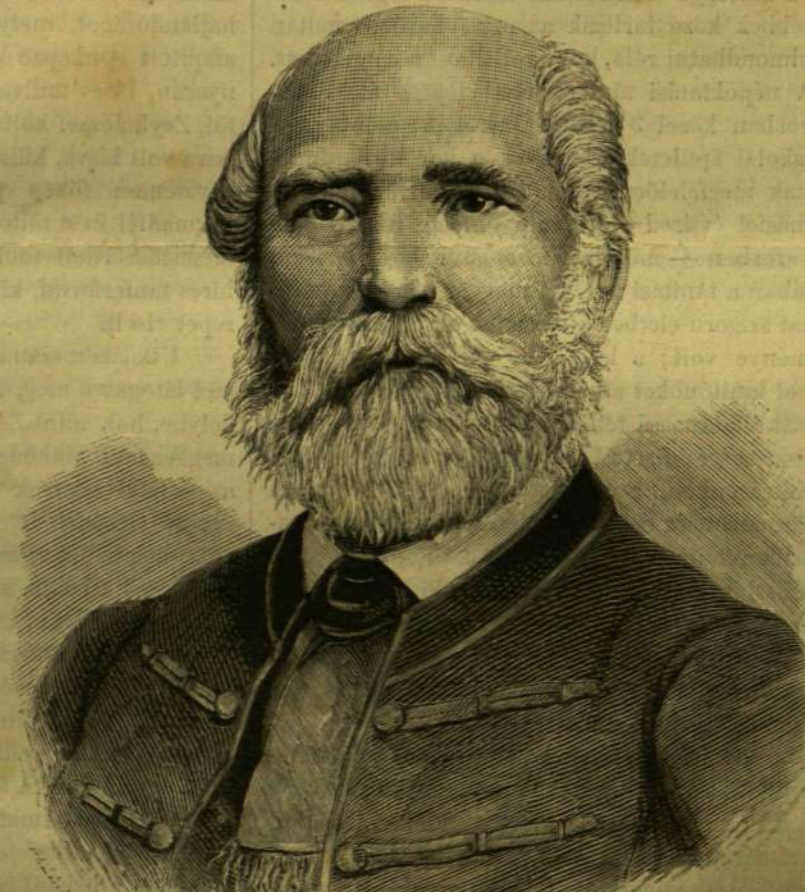
BUDAPESTEN most ülésező országos tanító-gyűlés, melyen a közoktatásügyi kormány által külön meghívott tanfelügyelőkön és képző-intézeti tanítókon kívül 200 tanító-egylet képviselője foglal helyet és tanácskozik a magyarországi tanügyet és a magyarországi tanítókat leginkább érdeklő számos ügy fölött, nagy jelentőségű momentum a hazai kultúra történetében. Ez előtt is voltak általános tanító-gyűlések s azok között különösen az 1874-ki rendkívül népes is volt; de mivel azok tisztán társadalmi uton jöttek létre s inkább «ős gyűlések» voltak: határozataik inkább függöttek a vé-

letlenül, mint a jelenlegi gyűlései, melyet a kormány hívott össze s mely túlnyomólag képviselői alapon nyugszik. Igaz ugyan, hogy a jelen orsz. tanító-gyűlést egybehívó miniszteri rendelet a tanácskozási tárgyat és menétét sok tekintetben korlátozta, főleg azon célzattal, hogy a vitatkozásoknak nagyobb eredménye legyen, de másrésről nagy jelentőségűvé tette a miniszteri rendelet e gyűlést az által, hogy a törvény s az eddig fennállott szabályrendeletek keretét kiegészítve, nemcsak a községi és állami, de a felekezeti tanítók képviselőit is meghívta s azok egyenjogúságát a tanácskozásiokban biztosítva, a magyar tanítók összességének, mint testületnek, jogait elismerte. A mit eddig a magyar tanítók az egyetemes tanító-gyűléseken, mint magánosan igyekeztek megtenni, mostani gyű-

lésők, mint az állam által elismert felhivatalos testület teheti meg s működését és szakszerű nyilatkozatait a kormány hivatalos uton is figyelembe venni szándékozik. A felekezeti, nemzetiségi, sőt részben tanügyi politikai kérdések által is eddig elkülönített tanítói testületnek jelen hivatalos egyesítése tehát kétségen kívül határkövet képező esemény lesz hazánk közoktatásügyének fejlődésében, s ha az orsz. tanító-gyűlések — mint tervezve van s mint reméljük is, — időről időre újból összejönnek s megerősödvé, minden közoktatásügyi kérdésben tanácsadó szaktestületnek gyanánt működnek a kormányhatalom mellett: a jelen első tanítógyűlés szereplői s különösen elnökei iránt a későbbi nemzedék is köszönettel tartozand.

BÉKEY IMRE.

GÁSPÁR JÁNOS.